

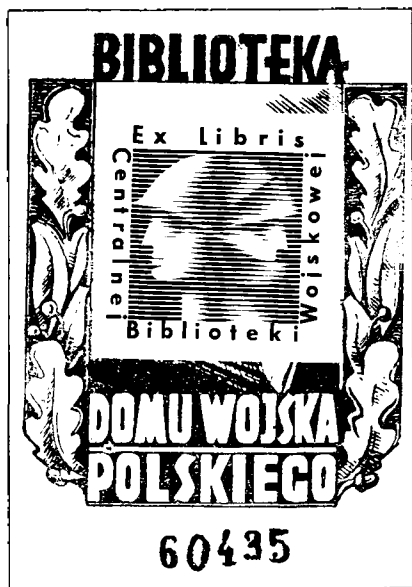
FRANCISZEK WIELGUT
major

KATECHIZM ŻOŁNIERZA POLSKIEGO

CZĘSTOCHOWA. ————— 1926.

Katechizm żołnierza polskiego.

FRANCISZEK WIELGUT
major

KATECHIZM ŻOŁNIERZA POLSKIEGO

*Panu Pułkownikowi Tokarowskiemu
Szefowi Wojskowego Instytutu
Naukowo-Wydawniczego
i doradcy głębszej części żołnierskiej
i oddania się służbie
Wielguti
Częstochowa dn. 4 maja 1926r.*

BIBLIOTEKA PODRĘCZNA S.I.M.P.	
Nr.	.....
Dziół	.....

ZBIORY ZDIGITALIZOWANE
CBW
cbw.wp.mil.pl

CZĘSTOCHÓWA
1926

W S T Ę P.

Zakwalifikowane do druku przez Wojskowy Instytut
Naukowo-Wydawniczy L. 132—210—1926.

„Żołnierz jest obywatelem, na którym spoczywa szczególnie obowiązek bronięcia Ojczyzny i gotowości każdej chwili oddania życia w Jej obronie. W szczególności winien on służyć za wzór miłości Ojczyzny i honoru, pełnić zawsze i uczciwie służbę narodową, być dbałym, sprawiedliwym dowódcą, opiekunem i wychowawcą podwładnych żołnierzy, posłusznym i oddanym podwładnym, szczerym i doskonałym kolegą, oraz życzliwym współobywatelem całej ludności, której praca i patriotyzm są warunkiem siły wojska”.

Powyższemi słowami określa główny obowiązek i główne powinności żołnierza artykuł 2. „Ustawy o podstawowych prawach i obowiązkach szeregowych wojska polskiego”, ustawy uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lipca 1924 r. Z tego głównego obowiązku, jakim jest obowiązek obrony Ojczyzny i gotowość każdej chwili oddania

Czcionkami i drukiem
F. D. Wilkoszewskiego
w Częstochowie.

życia w Jej obronie, wypływają wszystkie inne obowiązki i powinności żołnierza, oraz te cnoty, jakimi żołnierz polski jaśnieć powinien.

Każdy żołnierz musi gruntownie poznać swe obowiązki, ażeby je później mógł godnie wypełniać, musi zaszczerpieć i rozwinać w sobie cnoty żołnierskie, ażeby być dobrym i wzorowym żołnierzem. Otóż pragnąc przyjść z pomocą przedewszystkiem młodemu żołnierzowi, który w czasie służby czynnej w wojsku stałem uczy się swych obowiązków i powinności żołnierskich, napisałem ten k a t e c h i z m, w którym w formie pytań i odpowiedzi, oraz w przykładach objaśniających te odpowiedzi są zawarte najważniejsze wiadomości o obowiązkach, powinnościach i o służbie żołnierza, które każdy szeregowiec znać musi.

Książeczka ta ma na celu ułatwić młodemu żołnierzowi naukę służby, a następnie po jego przejściu do rezerwy ma mu przywodzić na myśl te obowiązki, o których nigdy nie wolno mu zapominać.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Główne Powinności Żołnierskie.

I. Powołanie żołnierza.

Pytanie: Kto jest żołnierzem polskim?

Odpowiedź: Żołnierzem polskim jest obywatel Rzeczypospolitej Polskiej powołany do stanu żołnierskiego na podstawie Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej. Nie może być żołnierzem obywatel karany za zbrodnię lub pozbawiony wyrokiem sądowym praw obywatelskich lub honorowych, ponieważ służba wojskowa jest honorową. Żołnierzem polskim można być w służbie czynnej, w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu.

P. Do czego powołany jest żołnierz polski?

O. Żołnierz polski powołany jest do obrony Ojczyzny swojej Rzeczypospolitej Polskiej przed Jej wrogami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

P. Kto jest zewnętrznym wrogiem Ojczyzny?

O. Zewnętrznym wrogiem Ojczyzny jest to obce państwo, które chce naruszyć całość, niepodległość, godność lub praworządność Rzeczypospolitej Polskiej.

Przykład 1. Państwo niemieckie odgraża się, że nam odbierze nasze odwieczne ziemie polskie, Śląsk, Poznańskie i Pomorze. Jeżeliby przemocą i zbrojnie chciało nam te nasze najstarsze ziemie zabrać, będzie wówczas państwo niemieckie naszym wrogiem, z którym w obronie naszej ziemi będziemy walczyć do ostatniego tchu.

Wrogiem Polski będzie Rosja, gdyby zażądała, ażeby w Polsce był taki sam ustrój państwowy i te same prawa co w Rosji. Takie hańbiące żądania naruszałyby naszą niepodległość i wolność. Obowiązkiem żołnierza jest walczyć w obronie praw własnego państwa, w obronie niepodległości i wolności.

Wrogiem Polski będzie to obce państwo lub obcy naród, któryby uwięził lub pozbawił życia naszych posłów zagranicznych i przedstawicieli Polski, któryby gnębił i prześladował obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, któryby zrywał bez powodu zawarte z Polską umowy, któryby przez nasłanych przez siebie agitatorów prowadził wrogą nam agitację i napady. Takie państwo lub naród naruszyłyby honor, godność i praworządność Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązkiem żołnierza jest bronić honoru i godności Ojczyzny.

P. Kto jest wewnętrznym wrogiem Ojczyzny?

O. Wewnętrznym wrogiem Ojczyzny będzie ten obywatel Rzeczypospolitej Polskiej,

który gwałtem i przemocą chciałby obalić ustrój państwowy Rzeczypospolitej Polskiej ustalony konstytucją.

Przykład 2. Może się zdarzyć, że wrogi nam państwo ażeby nas łatwiej w wojnie zwyciężyć chce nas najpierw wewnętrznie osłabić przez zamieszki i kłótnie i w tym celu przysyła swoich agitatorów, którzy pieniędzmi przekupują albo wrogą agitacją oglupiają mało uświadomionych obywateli Polski, agitują przeciw wojsku polskiemu i władzom polskim, organizują się tajnie, ażeby później zrobić bunt, napaść na wojsko, na policję, na urzędy polskie, na sejm, na Prezydenta Rzeczypospolitej, na rząd i przemocą obalić prawa i objąć władze w swe ręce. W Polsce takimi wrogami są komuniści. Obowiązkiem żołnierza jest bronić praw, konstytucji, prezydenta i wszystkich prawowitych władz polskich.

Przykład 3. Prawie każde państwo ma takich wrogów wewnętrznych. W dniu 1 grudnia 1924 r. w stolicy państwa estońskiego — Tallinie komuniści estońscy napadli na warty i posterunki wojskowe, na policję, pocztę i Ministerstwo Wojny, chcąc przemocą objąć władzę w swe ręce, ale im się to nie udało, gdyż żołnierze estońscy nie ulegli, lecz energicznie i ofiarnie bronili swej Ojczyzny i jej prawowitych władz. Część walczących komunistów wybito, a część zaaresztowano i po wyroku sądowym rozstrzelano.

P. W jaki sposób broni żołnierz swej Ojczyzny?

O. **Żołnierz broni swej Ojczyzny walcząc z Jej wrogami orężnie z całych swoich sił, aż do ostatniego tchu i aż do zwycięstwa.**

Ażeby zwyciężyć trzeba chcieć i umieć walczyć, a tej walki trzeba się uczyć i do obrony Ojczyzny trzeba się przygotować.

P. Kiedy żołnierz przygotowuje się do obrony Ojczyzny?

O. **Żołnierz przygotowuje się do obrony Ojczyzny w czasie swej czynnej służby wojskowej**, kiedy się szkoli i ćwiczy. Gdy się uczy walczyć bronią: karabinem, szabłą, lancą, lub innym środkiem walki, gdy się uczy strzelać, bić na bagnety, rzucać granatem, gdy obsługuje działa, samochody, płatowce i t. p., gdy się gimnastykuje i hartuje swoje ciało, kiedy się uczy różnych zasad służby i różnych sposobów walki w polu.

P. Komu służy żołnierz polski?

O. **Żołnierz polski służy jedynie Ojczyźnie swojej Rzeczypospolitej Polskiej**. Żołnierz polski nie służy żadnej warstwie społecznej, ani żadnej partii politycznej.

P. Jak długo żołnierz jest obowiązany służyć?

O. Żołnierz polski służy w wojsku stałym dwa lata, w rezerwie do 40-go roku życia, w pospolitem ruszeniu do 50-go roku życia.

P. Kiedy żołnierz polski moralnie zobowiązuje się do służby Ojczyźnie swej Rzeczypospolitej Polskiej?

O. Żołnierz zobowiązuje się do służby Ojczyźnie, **składając uroczystą przysięgę wojskową**.

P. Jak brzmi przysięga wojskowa?

O. Dla wszystkich wyznań chrześcijańskich przysięga wojskowa brzmi jak następuje:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedyńemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w pieśniach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męko — Amen”.

Dla wyznań niechrześcijańskich z wyjątkiem mahometan przysięga wojskowa brzmi tak samo, tylko z opuszczeniem słów — „w Trójcy Świętej Jedyńemu i Święta Syna Jego Męko”.

Uwaga. Żołnierz składa przysięgę wojskową po przejściu wyszkolenia rekrutkiego, zwykle po 2-ich miesiącach służby wojskowej. Składając przysięgę, zobowiązuje się żołnierz moralnie do wiernej służby wojskowej. Żołnierz rozumie już obowiązki na które przysięga. Jeżeli żołnierz przed złożeniem przysięgi naruszy te obowiązki, na które później przysięga, to również będzie karany według ustaw wojskowych.

P. Co grozi za niedotrzymanie lub złamanie przysięgi wojskowej?

O. Za niedotrzymanie lub złamanie przysięgi wojskowej grożą surowe kary według prawa Rzeczypospolitej Polskiej, zależnie od wielkości przestępstwa grozi więzienie, a nawet kara śmierci oraz przekleństwo i kara Boska.

Cnoty żołnierskie.

Żołnierz powołany jest do obrony Ojczyzny. Musi być w ciągłej gotowości do walki. Wojna wymaga wielkiego wysiłku ciała i ducha. Żołnierz polski musi zawsze zwyciężyć swego nieprzyjaciela. Ażeby mógł to zwycięstwo osiągnąć, musi znać najroóżnorodniejsze sposoby walki. Każdy żołnierz musi doskonale znać i umieć władać tą bronią, w którą jest uzbrojony. Każdy żołnierz niezależnie od tego w jakiej broni służy musi być fizycznie silny, ciało żołnierza musi być zahartowane na wielkie trudy i niewygody, a duch żołnierza polskiego ma być jeszcze silniejszy od ciała. Żołnierz polski musi posiadać chęć i zapał do walki, musi mieć wielką moc wytrwania w walce w najgorszym położeniu, musi chcieć zwyciężyć. Poza tem żołnierz polski musi się odznaczać wielu cnotami, które mu dopomogą do zwycięstwa.

P. Jakimi cnotami powinien się odznaczać żołnierz polski?

O. Żołnierz polski powinien odznaczać się: **wysokim honorem żołnierskim, gorącą mi-**

łością Ojczyzny, niezłomną wiernością dla Ojczyzny i dla przysięgi wojskowej, dużą karnością i posłuszeństwem, ciągłą gotowością bojową, odwagą przy spełnianiu wszelkich obowiązków, męstwem i walecznością na wojnie, samodzielnością i przedsiębiorczością w działaniu, koleżeństwem, prawdomównością, moralnością i religijnością, gorliwością i obowiązkowością w służbie, wytrwałością i spokojem w najcięższej chwili, prostotą i skromnością w życiu prywatnem.

Honor żołnierski.

P. Co to jest honor żołnierski?

O. **Honor żołnierski jest to wysokie poczucie godności osobistej i godności stanu żołnierskiego; jest to najdalej posunięta uczciwość i rzetelność w spełnianiu swoich obowiązków.**

Honor to najcenniejszy osobisty skarb żołnierza, jego sumienie i drogowskaz dobrego postępowania w służbie i poza służbą.

Każdy człowiek ma swój honor osobisty — to znaczy ma w sobie poczucie swej godności i wartości, jeżeli go ktoś skrzywdzi, odczuje tę krzywdę i zażąda zadośćuczynienia. Jeżeli uczciwego człowieka nazwie ktoś złodziejem, zniesławi przez to jego uczciwość i dobre imię; uczciwy człowiek dbały o swoje dobre imię i uczciwość, które są jego osobistym dobrem i skarbem odczuje to zniesławienie

swej uczciwości i splamienie imienia jako krzywdę i będzie się domagał od oszczercy zadośćuczynienia za zniewagę. Również może mieć człowiek rozwinięte w sobie poczucie godności i wartości swej rodziny, honor rodziny i t. d.

Człowiek honorowy postępuje w życiu tak, ażeby tego honoru nie naruszyć, imienia lub nazwiska swojego złym postępkem nie splamąć.

Każdy żołnierz poza swoim osobistym honorem człowieka ma mieć honor żołnierski, to jest poczucie wartości i godności tej służby, którą spełnia, czyli poczucie godności stanu żołnierskiego.

Służba wojskowa jest służbą honorową, naprzykład obywatel Rzeczypospolitej Polskiej karany sądownie za zbrodnię nie może być żołnierzem polskim. Naród obdarza żołnierza najwyższym zaufaniem, daje mu w ręce broń i powierza obronę praw i wolności. Żołnierz polski nie może zawieść zaufania narodu i władz, musi rozumieć swój obowiązek i wypełnić go do ostatniego tchu w piersiach.

P. Jak postępuje żołnierz honorowy?

O. Żołnierz honorowy spełnia wzorowo wszystkie obowiązki swego stanu, dotrzymuje wiernie każdego przyrzeczenia, jest słowny i prawdomówny, jest karny; swoim postępowaniem nigdy nie poniży osobistej godności, nie splami imienia żołnierza polskiego, a w obronie honoru własnego i honoru wojska

polskiego, w obronie czci własnej i dobrej sławy żołnierza polskiego w każdej chwili gotów jest przelać ostatnią kroplę krwi.

Wojsko polskie ma od wieków piękną sławę żołnierską i dało dość przykładów honorowej służby. Również pojedynczy rycerze i żołnierze polscy dali nam wiele pięknych przykładów honorowego postępowania.

Przykład 4. Za czasów panowania króla Jagiełły żył w Polsce rycerz Jan Zawisza od czarnej zbroi i czarnego hełmu jakie nosił — Czarnym zwany. Słynął ten rycerz nie tylko z wielkiego męstwa, z wielkiej odwagi i waleczności, ale i z nadzwyczajnej szlachetności umysłu i serca. Ktokolwiek zaufał honorowi rycerza Zawiszy, ten się nigdy na nim nie zawiódł. Z tego powodu powstało przysłowie polskie „polegaj jak na Zawiszy”.

Służył wiernie rycerz Zawisza Polsce i w niejedynej brał udział potrzebie; odniósł wiele zwycięstw i przysporzył dużo sławy rycerstwu polskiemu i Ojczyźnie.

Kiedy w roku 1420 Turcy zagrozili cesarstwu niemieckiemu — cesarz niemiecki Zygmunt prosił króla polskiego Jagiełłę o pomoc. Wysłał król wielu dzielnych rycerzy, a między nimi najwaleczniejszego Zawiszę Czarnego. Ruszyły wojska na Turków, a gdy cesarz Zygmunt zobaczył nieprzeliczone hufce tureckie, przestraszył się i nakazał odwrót za Dunaj, lecz rycerz Zawisza Czarny nie cofnął się i oświadczył cesarzowi, że rycerz polski nie zna strachu, że jemu dobre imię i sława rycerska droższe są nad życie, że jemu honor rycerski nie pozwala na zniesławienie się tchórzostwem. Wystąpił rycerz Zawisza Czarny do boju z nieprzeliczoną nawałą turecką i walczył bohatersko, aż poległ na polu chwały.

Przykład 5. W czasie odwrotu Napoleona z pod Moskwy w październiku 1812 roku w jednej z bitew został ciężko ranny pułkownik Kobylński, adiutant marszałka Davouts, tak — że na placu boju odjęto mu nogę. Marszałek oddał rannego oficera jednej kompanii grenadjerskiej mówiąc: „Żołnierze! oddaję wam rannego swego adjutanta, pilnujcie go jak waszego sztandaru — liczę na wasz honor”. Kompanja opiekowała się rannym, a żołnierze niesli go na noszach zrobionych z płaszczy, zmieniając się kolejno, ale odwrót był długi o głódzie i straszonym mrozie. Żołnierze opadli z sił i umierali, a gdy ich zostało kilku, ranny adiutant prosił ich, aby go porzucili na drodze i ratowali siebie. Odpowiedzieli, że nie uczynią tego, gdyż im honor na to nie pozwala; nie mogą przecież zawieść zaufania marszałka. I zdarzyło się, że dochodząc do Wilna z całej tej kompanii grenadjerskiej pozostał tylko jeden grenadjer zdrów i cały, który na swoich plecach przyniósł rannego adjutanta do kwatery marszałka.

Przykład 6. Po utworzeniu Księstwa Warszawskiego przez Napoleona cesarza Francuzów w roku 1807, książę Józef Poniatowski przyrzekł pomagać Napoleonowi, poddał się pod jego rozkazy i wkrótce został naczelnym wodzem wojska polskiego. Gdy Napoleonowi nie powiodła się wojna z Rosją i wyprawa na Moskwę w roku 1812, niektórzy wybitni rodacy zaczęli namawiać księcia Józefa Poniatowskiego, ażeby odstąpił Napoleona, gdyż jego sprawa jest przegrana. Lecz książę Józef odpowiedział, że honor żołnierski nie pozwala mu odstąpić Napoleona i w najcięższych chwilach musi wytrwać przy nim wiernie aż do końca wojny.

A gdy w bitwie pod Lipskiem w roku 1813 książę

Józef dwukrotnie ranny i ledwie trzymający się konia został otoczony przez nieprzyjaciół, nie oddał się w niewolę, chociaż go namawiali do tego jego adiutanci, lecz ze słowami „Bóg mi powierzył w ręce honor Polaków i Boga go tylko oddam” — skoczył do rzeki Elstery i utonął.

Przykład 7. W roku 1799 w bitwie pod Hohenlinden — Francuzi wraz z Legionami Polskimi odnieśli świetne zwycięstwo nad Austryjakami.

W tej bitwie odznaczył się legionista Pawlikowski z jednym szaserem francuskim, którzy we dwóch uderzyli na cofającą się kompanię piechoty austriackiej, rozprószyli ją i zabrali 57 jeńców. Po bitwie francuski generał Moreau zapragnął widzieć tego mężnego Polaka.

To ty zuchu wzięłeś taką moc jeńców? pyta generał—

Wedle rozkazu panie generale!

Nic podobnego nie widziałem, choć byłem w wielu bitwach. Mianuję cię oficerem, a ten woreczek z dukatami weź na wypitkę z kolegami.

Na to legionista Pawlikowski odpowiedział:

Ślicznie dziękuję panu generałowi, ale oficerem być nie mogę, bom ani czytać ani pisać nie uczony. Za dukaty także samo dziękuję, bo my Polacy bijemy się za honor i za Ojczyznę, a nie za złoto,

Podobała się bardzo ta odpowiedź generałowi, uściśnął rękę legioniście i jako nagrodę honorową ofiarował mu na pamiątkę karabinek srebrem wykładany z napisem opiewającym ten bohaterski czyn.

Uwaga. Nietylko na wojnie i w walce może żołnierz wykazać jak drogi mu jest jego honor żołnierski, ale również w życiu pokojowym w codziennej służbie może dać piękny przykład honorowego postępowania.

Naprzykład żołnierz honorowy nie ulegnie pokusie pieniędzy.

Przykład 8. Do sierżanta Kotlińskiego z P. K. U. Suwałki zwróciła się pewna osoba cywilna o wyrobienie zezwolenia na wyjazd zagranicę i zaproponowała mu za to 120 złotych — dając a conto 50 zł.

Sierżant Kotliński zameldował o tem swemu przełożonemu. Osobę cywilną zaaresztowano i oddano pod sąd. Sierżant Kotliński za czyn ten nacechowany poczuciem honoru otrzymał od dowódcy korpusu pochwałę.

Przykład 9. Pewien osobnik, chcąc się wykroczyć od służby wojskowej, zwrócił się do P. K. U. Warszawa do szeregowca Ziemińskiego z łapówką; szeregowiec Ziemiński łapówki nie przyjął lecz zaaresztował tego osobnika i oddał go władzy przełożonej.

Honorowy żołnierz nie tylko, że nie popełni żadnego niehonorowego czynu, ale nawet nie pozwoli, ażeby uchybiano jemu osobiście lub honorowi wojska.

Przykład 10. Zdarzyło się w 1920 roku, że kapral Janic z 7 pułku piechoty Legionów, jadąc pociągiem, usłyszał jak jeden osobnik zaczął w okropny sposób lżyć wojsko polskie, mówiąc: że to nie wojsko, a banda rabusników, tchórzów i nieuków. Słyszac to kapral zaprotestował, że to jest kłamstwem i zabronił oszczercy odzywać się w podobny sposób o wojsku polskim, a gdy ów osobnik coś ubliżającego jeszcze powiedział — kapral zaaresztował go i oddał na najbliższej stacji kolejowej w ręce policji.

P. Jakie korzyści odnosi żołnierz honorowy?

O. Żołnierz honorowy cieszy się zaufa-

niem i szacunkiem przełożonych i kolegów, oraz ma spokojne sumienie i zadowolenie, że swą wartością dodaje mocy i siły wojsku polskiemu.

P. Jakie przestępstwa czyli grzechy naruszają honor żołnierski?

O. Grzechami przeciw honorowi są: niesumienne spełnianie swych obowiązków żołnierskich i zaniedbywanie się w służbie, nieposłuszeństwo, tchórzostwo, kłamstwo, niedotrzymywanie danego słowa lub przyrzeczenia, pijaństwo, znęcanie się nad słabszymi, rabunek, złodziejstwo, obojętne wysłuchiwanie oszczerstw ubliżających całemu wojsku, przełożonym lub sobie.

P. Co czeka niehonorowego żołnierza?

O. Za przestępstwa czekają go kary, poza tem nieufność przełożonych i kolegów, oraz wyrzuty sumienia.

Miłość Ojczyzny.

P. Co to jest Ojczyzna?

O. Ojczyzna jest to ta ziemia, na której mieszkamy, którą uprawiamy, na której pracujemy, ziemia ze wszystkimi bogactwami jakie się w niej i na niej znajdują, ze wszystkimi płodami, z miastami, wioskami, fabrykami, kościołami, z jej klimatem, powietrzem i wodą; jest to lud, który tę ziemię zamieszkuje, na niej pracuje, z niej żyje, jest to ten naród, z którego wyszli nasi rodzice, którego

sami jesteśmy częścią, naród ze swojemi zwyczajami, obyczajami, ze swoją przeszłością pełną sławy, radości i smutków, jest to wreszcie państwo ze wszystkimi prawami, swobodami i korzyściami.

P. Jak się nazywa nasza Ojczyzna?

O. Ojczyzna nasza nazywa się Polska.

P. Jaki jest ustrój państwowy naszej Ojczyzny?

O. Polska jako państwo jest Rzeczpospolitą.

P. Na jakiej podstawie prawnej jest oparty ustrój Rzeczypospolitej Polskiej?

O. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej oparty jest na Konstytucji z dnia 17 marca 1921 r. uchwalonej przez Sejm Ustawodawczy.

P. Co to jest konstytucja?

O. **Konstytucja jest to ustawa określająca ustrój państwowy, oraz główne prawa i obowiązki obywateli.**

P. Kto rządzi w Rzeczypospolitej Polskiej?

O. Rzeczpospolitą Polską rządzi władze ustanowione przez cały naród.

P. Jakie rozróżniamy władze w Rzeczypospolitej Polskiej?

O. Rozróżniamy władze: **prawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.**

P. Co to jest władza prawodawcza?

Władza prawodawcza to Sejm i Senat, składające się z posłów i senatorów wybieranych przez wszystkich pełnoprawnych obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Sejm i Senat ustanawiają prawa, które obowiązują w Rzeczypospolitej i na podstawie których rządzi rząd.

P. Co to jest władza wykonawcza?

O. **Władza wykonawcza to:** Prezydent Rzeczypospolitej wybrany przez Sejm i Senat (Zgromadzenie Narodowe) na lat 7, oraz prezes ministrów i ministrowie powołani na swe stanowiska przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Prezes ministrów i ministrowie stanowią faktyczny rząd, który rządzi w Rzeczypospolitej Polskiej i za swe rządy jest odpowiedzialny przed sejmem.

P. Do czego powołane są sądy?

O. **Sądy powołane są do wymierzania sprawiedliwości.**

P. Na czym polega niezawisłość sądów?

O. Niezawisłość sądów polega na tem, że sędziowie sądzą i wymierzają sprawiedliwość tylko na podstawie prawa i sumienia. Rząd i żadne władze nie mają wpływu na wymiar sprawiedliwości.

P. Co nam daje państwo?

O. **Państwo zapewnia nam przez swoje prawa i organa swej władzy swobodę i bezpieczeństwo życia i pracy.**

P. Dlaczego kocham swą Ojczyznę?

O. Wielki patriota i pisarz polski, Antoni Libelt, tak pisze o miłości Ojczyzny:

„Kocham ziemię na której się urodziłem i na której wyrosłem, której płodami się karmię i na którą

rej pracuję, którą użyżniam potem i krwią i w której kości moje i prochy spoczna.

Kocham naród na tej ziemi mieszkający. Jestem skibą tej ziemi, oraz kością z kości, krwią z krwi rodaków moich. Ich prochami i ich tchnieniem napelnione to powietrze, które i ja do piersi mojej wdycham i z krwią moją powinowacę. Ich zwłoki weszły w częstkę tej ziemi Ojczystej, która mnie wykarmiła i wykarmia. Prawa i ustawy łączą ziemię z narodem ją zamieszkującym. Kocham ziemię moją i naród mój, ale kocham ustawy i prawa, bo w nich objawion jest duch narodu mego, duch mądrości, duch swobody. Kocham te prawa i instytucje, bo w nich jest częśćka woli mojej, one chcą dobra mojego i nieskończone korzyści mi przynoszą przez wychowanie publiczne, przez ustalone bezpieczeństwo i porządek, przez wymierzanie sprawiedliwości, przez gospodarstwo narodowe, podniesienie oświaty, nauk, sztuk, przemysłu i handlu, a z niemi dobrego bytu, przez utrzymywane stosunki z innemi narodami i państwami, przez bezpieczeństwo kraju przed wrogami".

* * *

„Polsko — Ojczyzno moja! piękna, wielka i od wieków sławna, a od niedawna wolna i zjednoczona, ty, za której wolność tylu męźnych zginęło na polach bitew, a tylu bohaterów w więzieniach i na szubienicach — Matko 30 miljonowego potomstwa, — oto ja żołnierz,

dziecko Twoje — czczę Cię i kocham z całej duszy mojej, kocham Cię, Ojczyzno Święta.

Ślubuję Ci, że synowie Twoi braćmi moimi będą. Że wielcy Twoi, żywi i umarli uczczeni będą zawsze w sercu moim! Ślubuję Ci, że będę prawym i użytecznym obywatelom i dobrym żołnierzem Twoim, dążącym ciągle do uszlachetnienia się, by godnym być Ciebie.

I to Ci ślubuję, że ile sił starczy, pracować będę nad tem, abyś mogła żyć i rozwijać się spokojnie w powadze praw Twoich, w potęgę sił Twoich. Ślubuję Ci służyć jakąkolwiek wyznaczysz mi służbę, umysłem, ręką, sercem. — A jeśli przyjdzie dzień, że życia zażadasz ode mnie, oddam Ci życie i umrę z okrzykiem drogiego imienia Twego!!"

P. Który żołnierz gorąco kocha swą Ojczyznę?

O. **Ten żołnierz gorąco i szczerze kocha swą Ojczyznę Polskę, Który jej wiernie służy, Który wiernie wypełnia wszystkie swe obowiązki i powinności i Który w każdej chwili gotów jest oddać za nią życie.**

Ten, który uczucie miłości jakie ma w sercu potwierdza czynem, który zdobędzie się na największy wysiłek i na największą ofiarę.

Ten, który nie zniechęca się przeciwnościami i dolegliwościami, który wytrwale walczy, aż do ostatecznego zwycięstwa.

Wojsko Polskie i pojedynczy żołnierze pol-

scy dali nam w swej przeszłości tyle dowodów i przykładów bezinteresownej gorącej miłości Ojczyzny, że trzeba nam tylko iść za ich śladami.

Przykład II. Kochali szczerze i gorąco Ojczyznę żołnierze polscy w XVII wieku, kiedy to na Rzeczpospolitą Polską uderzyli wrogowie ze wszystkich stron, ażeby ją zniszczyć i wziąć w niewolę. Uderzyli od północy Szwedzi, od wschodu Moskale, Kozacy i Tatarzy, od południa Turcy i Węgrzy siedmiogrodscy, a żołnierze polscy mężnie walczyli na wszystkich frontach, często o głódzie i chłodzie, bez żołdu przez długie lata, aż wszystkich wrogów pokonali i Ojczyznę od niewoli ocalili.

Wielkie i piękne czyny tych żołnierzy opisuje w swej Trylogii — Henryk Sienkiewicz.

Przykład 12. Gorąco i bezinteresownie kochał Ojczyznę — Naczelnik Tadeusz Kościuszko, który w obronie honoru Ojczyzny, w obronie Jej całości i niepodległości wystąpił do walki z największymi wrogami Polski. Kochało szczerze Polskę tysiące ochotników — żołnierzy Kościuszkowskich, którzy tak ochoczo i mężnie walczyli w Jej obronie do ostatniego tchu.

Przykład 13. Gorąco i serdecznie kochał Polskę generał Henryk Dąbrowski i jego legioniści, którzy z całej Polski przekradali się do dalekiego kraju włoskiego, ażeby na wolnej ziemi włoskiej tworzyć wojsko polskie i walczyć o wolność Polski.

Ileż strasznych trudów i wysiłków ponieśli ci legioniści, ile krwi serdecznej przelali walcząc przez kilkanaście lat na obcej ziemi w dalekich krajach, zanim ocalała ich garstka mogła wrócić do Ojczyzny i przynieść Jej na ostrzach bagnatów wolność.

Przykład 14. Kochał szczerze i gorąco Ojczyznę — Polskę Komendant Józef Piłsudski i jego legioniści z czasów wielkiej wojny światowej, którzy z całej Polski przekradali się pod sztandary i chorągwie polskie, ażeby dać świadectwo przed światem, że jest wojsko polskie, że Polska obudziła się z niewoli, że pragnie wolności i walczy o niepodległość.

Niezrozumiani, a często zwalczani przez własnych rodaków zmuszeni ponosić tyle strasznych trudów fizycznych i wysiłków duchowych, jakże ochoczo szli do walki o Niepodległą Polskę; walczyli mężnie, wytrwale i umierali z imieniem Polski na ustach.

Iluż przedzierało się z za morza i dalekich krajów, ażeby móc stanąć w polskich szeregach i mieć ten zaszczyt walczyć za Polskę, a iluż po rozbiciu Legionów zginiło po więzieniach, iluż znów przedzierało się przez dalekie kraje i morza, ażeby stanąć na ziemi francuskiej i znów dalej walczyć aż do ostatecznego zwycięstwa, aż do wskrzeszenia Polski.

Przykład 15. Gdy armja rosyjska zdemoralizowana agitacją bolszewicką rozlatywała się i oddawała Rosję na pastwę jej wrogów, Polacy służący w armji rosyjskiej powodowani miłością swej Ojczyzny-Polski nie rozeszli się do domów, ale uchwalili tworzyć Wojsko Polskie na terenie Rosji. I tak powstały korpusy polskie. Do tych korpusów polskich ze wszystkich krańców Rosji przedzierałi się żołnierze Polacy, często na swej drodze spotykali bolszewików z którymi musieli staczać walki. Wielu zginęło, ale inni dotarli do swoich. Później całe korpusy polskie musiały toczyć walki z bolszewikami i Niemcami o swoje istnienie, a gdy w tej nierównej walce uległy, bardzo wielu ofiarnych i najwytrwalszych żołnierzy, któ-

rzy w walce ocalali, w dalszym ciągu starali się tworzyć wojsko polskie tam, gdzie się to dało. Jedni z nich przedzierali się daleko na północ na Murman i na Murmaniec pod dowództwem i współdziałaniu Anglików tworzyli oddziały polskie. Walczyli tam długo, aż doczekali się powrotu do Wolnej Polski. Drudzy przedarli się na Krym, a później na Kaukaz, gdzie uformowali żelazną dywizję, pod wodzą bohaterskiego generała Żeligowskiego. Dywizja ta długo walczyła w Rosji z bolszewikami, aż w 1919 roku dotarła do Polski. Inni przedzierali się aż na Syberję i tam utworzyli dywizję polską pod dowództwem pułkownika Czumy, która również długo walczyła z bolszewikami i dopiero w 1920 roku udało jej się daleką okrężną drogą przez Japonię dotrzeć do Polski i brać udział w walkach pod Warszawą.

Tylko bezgraniczna miłość Ojczyzny dodawała tym żołnierzom wiary w słuszność sprawy, o którą walczyli, dodawała im sił w wytrwaniu w tej walce, aż do zwycięstwa.

Przykład 16. Również dali nam piękny przykład i świadectwo gorącej miłości Ojczyzny, ci wszyscy ochotnicy-żołnierze Polski Niepodległej, którzy z własnej ochoty lub na apel pierwszych władz polskich zgłaszali się do wojska polskiego w roku 1919 i 1920 i nie wyszkoleni, nie umundurowani szli w ogień, bronić Lwowa, Wilna, Poznania, Cieszyna, a później walczyli wytrwale z przeważającymi siłami bolszewickimi w 1920 roku, aż do ostatecznego zwycięstwa.

Z miłości dla Ojczyzny płynie ofiarność i poświęcenie dla niej.

Przykład 17. Powstańcy z 1863 roku nie mieli wiary i nadziei, że pokonają wówczas potężną Rosję, je-

dnak wypowiedzieli Rosji wojnę i półtora roku walczyli ofiarnie, aż polegli. Kto z nich nie poległ w otwartej walce w boju, ten zginął na szubienicy lub na Sybirze. Dyktator tego powstania generał Romuald Traugutt, jest wzorem poświęcenia się i ofiarnej służby dla Polski. Piękny i bohaterski ten żołnierz trzymał się długo na posterunku jako wódz powstania, aż schwytany przez Rosjan zawisnął na szubienicy.

Przykład 18. W czasie wojny rosyjsko-japońskiej w 1904 r. dowództwo floty japońskiej postanowiło zatopić kilka starych swoich okrętów u wejścia do portu Artura i w ten sposób zamknąć flotę rosyjską.

Wiadomo było, że załoga tych starych okrętów zatoni wraz z okrętami, a jednak tysiąc ochotników znalazło się wśród żołnierzy japońskich, którzy zapragnęli poświęcić swe życie byleby zwyciężyć. Wybrani ochotnicy ze śpiewem popłynęli na okrętach na zatracenie. Okręty japońskie zatoniły u wejścia do portu i w ten sposób uwięziły flotę rosyjską w porcie Artura. Wojska japońskie mogły swobodnie lądować w Korei i koncentrować się do boju z armją rosyjską.

W tej wojnie Japończycy wykazali tyle bohaterstwa, że cały świat nim zadziwili. To też mała wówczas i napozór słaba Japonia zwyciężyła potężną Rosję.

Przykład 19. W czasie walk o wolność Polski, jak również w czasie wojny polskiej, w latach 1919—1920, pojedynczy żołnierze polscy dali wiele przykładów takiej bezgranicznej miłości Ojczyzny i poświęcenia życia dla niej. —

Ileż to razy na ochotnika zgłaszali się do wykonania takich niebezpiecznych przedsięwzięć, że ich tam czekała śmierć niezawodna, jak na przykład patrole, które szły

pod ogień niszczyć przeszkody w pozycjach nieprzyjacielskich, lub pionierzy, którzy szli wysadzać w powietrze mosty i magazyny nieprzyjacielskie.

Takiego poświęcenia dał przykład ksiądz kapelan Skorupka, który w bitwie pod Ossowem w dniu 15 sierpnia 1920 roku, z krzyżem w rękach, na czele pierwszej linii, szedł do szturm i zginął.

Mieliśmy tysiące przykładów tej miłości Ojczyzny i poświęcenia życia dla niej o czym świadczą tysiące odznaczeń nadanych przez Naczelnego Wodza.

P. Kto grzeszy przeciw Ojczyźnie?

O. **Ten, kto uchyla się od spełnienia obowiązków państwowych**, a więc ten, kto pragnie wykręcić się lub uchylić od służby wojskowej, ten, kto późno zgłasza się do przeglądu albo do oddziału, gdy go już wzięli do wojska, ten kto pragnie wykręcić się od ćwiczeń, ten obywatel, który wykreca się od podatków lub nie wpłaca ich w przepisany terminie, ten, kto żałuje grosza i mienia na obronę Ojczyzny, ten żołnierz, który służbę pełni opieszale, kto niszczy i marnuje dobro państwowe, ten, który pełni swe obowiązki tylko z musu i ze strachu przed karą.

Z miłości Ojczyzny płynie wierność dla niej.

P. Który żołnierz jest wierny?

O. **Ten żołnierz jest wierny, który zawsze w każdej chwili dotrzyma przysięgi wojskowej, choćby miał umrzeć.**

P. A co żołnierz przysięgał?

O. Żołnierz przysięgał:

- 1) **że będzie wierny Ojczyźnie Swej Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 2) **że chorągwi wojskowej nigdy nie odstąpi,**
- 3) **że stać będzie na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego,**
- 4) **że prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej będzie uległy,**
- 5) **że rozkazy dowódców i przełożonych będzie wiernie wykonywać,**
- 6) **że tajemnic wojskowych strzec będzie,**
- 7) **że za sprawę Ojczyzny walczyć będzie do ostatniego tchu w piersiach.**

P. Na czym polega wierność Ojczyźnie?

O. **Na wypełnieniu wszelkich obowiązków i powinności żołnierskich, na stawianiu nawet bez rozkazu w obronie zagrożonej Ojczyzny i na walczeniu w Jej obronie do ostatniego tchu.**

Nasi przodkowie dali nam dość przykładów tej wierności.

Przykład 20. Legioniści polscy z czasów wielkiej wojny, gdy się dostali do niewoli rosyjskiej, nie mogli tam wysiedzieć bezczynnie, szukali sposobów ażeby się wyrwać z niewoli i dalej walczyć — więc przebierali się za chłopów i o głodzie przedzierali się do swoich

pułków i dalej wiernie z towarzyszami broni walczyli aż do końca.

Przykład 21. Może się zdarzyć, że żołnierz polski, będący w rezerwie, wyjechał na robotę do Francji, Niemiec, albo Ameryki i dowiaduje się z gazet, że Polska jest w niebezpieczeństwie, że wrogowie wypowiedzieli Jej wojnę. Wezwania mobilizacyjnego nie otrzymuje. Jak się zachowa ten żołnierz?

Wierny żołnierz natychmiast wymawia pracę i nie czekając rozkazu, pakuje manatki, siada na pociąg lub okręt i pędzi do kraju, aby stanąć w swym pułku do walki w obronie Ojczyzny.

Przykład 22. Piękny przykład wierności Ojczyźnie i królowi Janowi Kazimierzowi dał hetman Stefan Czarnecki.

Gdy w roku 1655 wybuchła wojna Polski ze Szwecją część narodu odstąpiła króla Jana Kazimierza i poddała się królowi szwedzkiemu Karolowi Gustawowi. Cały kraj załali Szwedzi. Broniła się dzielnie tylko Częstochowa, dzięki wierności Ojczyźnie i męstwu księdza przeora Kordeckiego.

Stefan Czarnecki z garstką wiernych i walecznych żołnierzy nie odstąpił Ojczyzny i króla, walczył wytrwale przeciw Szwedom, aż w końcu za przykładem Częstochowy i Stefana Czarneckiego ruszył cały kraj na Szweda i wypędził go za morze.

Chorągwi wojskowej nigdy nie odstąpić.

P. Co to jest chorągiew wojskowa? (sztandar wojskowy)

O. Chorągiew wojskowa jest to wyobrażenie Ojczyzny i pułku, jest to widomy znak istnienia pułku, jego dziejów i sławy.

P. Co to znaczy chorągwi wojskowej nigdy nie odstąpić?

O. To znaczy nie zdradzić i nie odstąpić nigdy Ojczyzny swej Polski, a wiernie Jej służyć, to znaczy nie odstąpić nigdy swego pułku, nie oddalić się ze swego oddziału bez rozkazu, nie opuścić walczących swoich kolegów, to znaczy wytrwać w wojsku i w pułku w najcięższych nawet chwilach, aż do zwycięskiego końca.

Przykład 23. Przychodzi żołnierz do wojska z cywilą, żegna rodzinę i swobodne życie. W wojsku nie może przywyknąć do systematycznej pracy, do wysiłku fizycznego, do rygoru i karności, w dodatku ma nad sobą bardzo surowego kaprała. Zaczyna żołnierz tęsknić za rodziną, za swobodnym życiem, coś go kusi, ażeby rzucić pułk i uciec.

Czy żołnierz ma ulec tej pokusie? Przenigdy! Wierny żołnierz polski zwalczy w sobie tę słabość i tę pokusę, pozostanie wierny przysiędze i nie opuści pułku, nie odstąpi chorągwi.

Przykład 24. Inny żołnierz spotyka się ze szpiegiem nieprzyjacielskim, który pocnie żołnierza namawiać, że niema sensu służyć w wojsku i męczyć się, namawia go ażeby rzucił wojsko i uciekł zagranicę. Czy żołnierz ma szpiega usłuchać, zdradzić Ojczyznę i chorągwi odstąpić?

Wierny żołnierz polski Ojczyzny nie zdradzi, przysię-

gi nie złamie, chorągwi nie odstąpi, a szpiega zaaresztuje i odda w ręce władz.

Przykład 25. Innemu żołnierzowi strasznie ciężką się wydaje służba wojskowa, zdaje mu się, że ani ciało ani duch takiego wysiłku nie wytrzymają, żołnierz ten jest obojętny na sprawę Ojczyzny, używa więc różnych środków i sposobów, ażeby wojsko móc opuścić. Czasem uda mu się oszukać lekarza i władzę — zostaje zwolniony. Taki żołnierz też zdradza Ojczyznę i łamie przysięgę.

Przykład 26. Wojna trwa rok i dwa, żołnierz zostawił w domu rodzinę i nic o niej nie wie — urlopów niema. Tęsknota za rodziną nie daje mu spokoju, sam jest wojną strasznie sterany i przemęczony. Coś go kusi, ażeby rzucić kompanię i pułk i choć na kilka dni lub tygodni wyrwać się do swoich kochanych, zobaczyć się z nimi i odpocząć.

Co ma zrobić ten żołnierz — czy ma ulec tej słodkiej zawrotnej pokusie?

Nigdy! Wierny żołnierz polski zwalczy w sobie tęsknotę, przetrzyma ból i nie opuści swej kompanii, swego pułku, swojej chorągwi nawet na chwilę. Będzie z nimi trwać i walczyć aż do końca lub do czasu aż dostanie urlop.

Każdy żołnierz podobny stan duchowy może przeżywać, takich pokus może doznawać, a gdyby im uległ, całe wojsko rozleciałoby się — zginęłaby Ojczyzna.

Stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej być uległym.

P. Co znaczy stać na straży [konstytucji i honoru żołnierza polskiego?

O. To znaczy bronić praw i prawowitych władz Rzeczypospolitej Polskiej, gdyby były zagrożone przez wrogie żywioły rewolucyjne.

Przykład 27. Gdyby się zdarzyło, iż część obywateli Rzeczypospolitej niezadowolona z obecnego ustroju państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, albo też przekupiona przez wrogie Polsce sąsiednie mocarstwa, jak na przykład komuniści, tajnie się zorganizowała i w pewnym momencie występuje jawnie do walki z rządem, napada na sejm, na prezydenta, na urzędy i policję. Cóż ma w takiej chwili uczynić żołnierz polski?

Żołnierz polski wierny Ojczyźnie, przysiędze i swemu honorowi ma w takiej chwili wystąpić do walki w obronie konstytucji i w obronie prawowitych władz, choćby mu przyszło walczyć nawet z rodzonymi braćmi.

Rzeczpospolita Polska jest państwem demokratycznym i władzę w niej ma cały naród, który przez swoich posłów układa prawa dla Polski i wybiera rząd.

Jeżeli obywatelom nie podobają się prawa lub rząd, to niech sobie wybiorą drogą legalną innych posłów i żądają od nich ustanowienia nowych praw, a przemocą i gwałtem praw i władz zmieniać nie wolno.

Przykład 28. W dawnych czasach w 1608 roku piękny przykład wierności konstytucji i uległości prawu i królowi dał hetman Stanisław Żółkiewski. Gdy część szlachty zbuntowała się przeciw królowi Zygmunutowi Wazie, hetman Stanisław Żółkiewski wraz z całym wojskiem pozostał uległy prawu i królowi i buntowników rozgromił.

Przykład 29. W 1923 roku w czasie jazdy w pociągu jakiś cywilny osobnik usiłował agitować przeciw państwu i przeciw przełożonym, st. szereg. Macarskiego i

szereg. Hodowanego z 19 p. p. jadących na przepustkę. Wierni ci żołnierze zaarrestowali tego cywilnego osobnika i oddali go w ręce policji. Otrzymali za to pochwałę od dowódcy korpusu i postawieni jako wzór postępowania w takich wypadkach.

Przykład 30. Zdarzy się, że żołnierz przypadkiem dowiaduje się, że podejrzanе osoby spiskują, rozdają proklamacje nawołujące do rewolucji, albo nawołujące żołnierzy do buntu, albo innych czynów haniebnych, albo też także osoby wprost żołnierza agitują. Co w takiej chwili ma uczynić żołnierz?

Wierny żołnierz polski nie tylko, że nie usłucha tych podszeptów, ale natychmiast zaarrestuje takie osoby i odda je w ręce władz wojskowych, albo w ręce policji i jednocześnie zamelduje o tem swoim przełożonym.

P. Co to znaczy być uległym prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej?

O. To znaczy, że każde prawo jakie jest ustanowione i obowiązujące w Rzeczypospolitej, każde rozporządzenie wydane przez Prezydenta Rzeczypospolitej musi być przez żołnierza wykonane, nawet wówczas choćby mu się osobiście wydało krzywdzące.

Przykład 31. Ustawa o obowiązku służby wojskowej nakazuje służyć czynnie dwa lata, choćby się żołnierzowi wydało dwa lata zadługo, to jednak przesłuży te 2 lata jeżeli go wcześniej nie zwolnią. Ta sama ustawa przewiduje, że rezerwiści obowiązani są co kilka lat przechodzić kilkutygodniowe ćwiczenia.

Jeżeli przyjdzie rozporządzenie powołujące na ćwiczenia, to choćby to był nawet bardzo niedogodny czas dla żołnierza, winien on stawić się na ćwiczenia w ozna-

czonem miejscu i w oznaczonej godzinie. To samo w czasie mobilizacji.

Tajemnic wojskowych strzec.

P. Co to są tajemnice wojskowe?

O. Tajemnice wojskowe są wszelkie wiadomości o wojsku a mianowicie: o ilości wojska, o jego uzbrojeniu, wyszkoleniu, o wszelkich poruszeniach wojskowych, o zamiarach wojska, o magazynach, fabrykach wojskowych, o dowódcach wojskowych i wogóle o całym życiu wojska.

P. Co to znaczy strzec tajemnic wojskowych?

O. To znaczy, żadnym osobom niepowołanym o sprawach wojskowych nic nie mówić, a szczególnie absolutnie słowem nie wspominać nikomu o tych rzeczach wojskowych, które są ogłoszone jako tajne.

P. Dlaczego to nie można rozpowiadać o sprawach wojskowych?

O. O sprawach wojskowych nie wolno mówić dlatego, że na wszelkie wiadomości wojskowe czyha wszędzie wróg przez swoich szpiegów.

Nieprzyjaciel, który się dowie wszystkiego o naszym wojsku, może nam łatwo zadać straty i pobić nas.

P. Czy tylko w czasie wojny należy strzec tajemnic wojskowych?

O. Nietylko w czasie wojny należy strzec

tajemnic wojskowych, ale i w czasie pokoju, gdyż nieprzyjaciół ma zawsze płatnych szpiegów w naszym kraju i chce wiedzieć, jaką mamy siłę, ażeby się na nas mógł odpowiednio przygotować. Lecz w czasie wojny wszelkie wiadomości o naszym wojsku mają dla nieprzyjaciela jeszcze większe znaczenie.

W czasie wojny nie tylko wobec obcych osób, ale nawet wobec rodziny o sprawach wojskowych nic się nie mówi.

P. Jakim powinien być żołnierz, ażeby przypadkiem za dużo o wojsku nie powiedział?

O. Żołnierz powinien być powściągliwym w mowie. Gadulstwo ubliża żołnierzowi. Przez gadulstwo mógłby żołnierz zupełnie niechcący coś powiedzieć, na co chętnie nadstawia ucho szpieg, pracujący na naszą zgubę. Wobec osób nieznanymi i osób cywilnych najlepiej o sprawach wojskowych nic nie mówić.

Nawet koledze żołnierzowi nie można mówić o sprawach wojskowych, gdyż szpiegdy nieprzyjacielscy często przebiegają się w mundur, ażeby łatwiej wydostać od żołnierzy potrzebne wiadomości wojskowe.

Nie tylko samemu nie należy o rzeczach wojskowych nic mówić, ale trzeba uważać i pilnować, żeby żołnierze koledzy nic nie mówili i tajemnic wojskowych nie zdradzali. Nieprzyjacielski szpieg wszędzie czyha i podsłuchuje; w tramwaju, w pociągu, w restauracji, na ulicy. Często do żołnierza się przyczepi i z początku zagaduje o niewinnych sprawach

nawet nie wojskowych i żołnierz nawet się nie spostrzeże, jak niechcący o wojsku się wygada.

Nie wolno z nieznanymi ludźmi nawet o drobnych sprawach wojskowych nic mówić.

Za sprawę ojczyzny walczyć do ostatniego tchu w piersiach.

Nie wystarczy mieć chęć do walki, umieć walczyć i być walecznym — trzeba jeszcze w walce być wytrwałym i bić się rzeczywiście do ostatniego tchu w piersiach i ostatniej kropli krwi i nie poddawać się; trzeba walczyć będąc nawet rannym, trzeba wytrwać na stanowisku i nie cofnąć się chociaż grozi śmierć niechybna. Tak wytrwale powinien walczyć każdy żołnierz z osobna i również całe oddziały. Polscy żołnierze dali nam w ubiegłych wojnach dużo pięknych przykładów takiej uporczywej walki do ostatniego tchu w piersiach:

Przykład 32. Piękny przykład walki do ostatniego tchu dał kapral Sliwiński z 27 p. p., który w czerwcu 1919 roku w bitwie pod Radziwiłłowem otoczony przez bolszewików nie poddał się lecz walczył zażarcie, aż od ostatniego rzuconego przez siebie granatu zginął sam wraz z 8 bolszewikami.

Przykład 33. Piękny przykład wytrwania na stanowisku i jednocześnie niezwykłej waleczności dał sierżant Wróblewski z 33 p. p. w bitwie pod Czerstwiatami w październiku 1919 roku, gdzie trzymając się dzielnie na

stanowisku został otoczony przez bolszewików. Nieliczni żołnierze będący pod jego dowództwem prawie wszyscy ranni zwracają się do niego z propozycją, ażeby się poddał nieprzyjacielowi: „Jesteście ranni i tak poddać się nie możecie, a ja poddam się tylko Bogu”, z temi słowami walczył dalej, odpierał szturm bolszewików granatami wreszcie poległ na stanowisku.

Przykład 34. W wojnie polsko-rosyjskiej w roku 1831 w bitwie obronnej o Warszawę głównego fortu na Woli bronił generał Sowiński na czele bataljonu piechoty i artylerji. Główny szturm moskiewski poszedł na ten fort. Bronili się polscy żołnierze do ostatniego tchu. Również w obronie fortu walczył do ostatniego tchu w piersiach generał Sowiński i poległ na forcie zakłuty bagnetami przez żołnierzy moskiewskich.

Przykład 35. W XVII wieku garść wojska polskiego kilkanaście tysięcy pod dowództwem Księcia Jeremiego Wiśniowieckiego zamknęła się w Zbarażu i została obleżona przez 300.000 Kozaków, Tatarów i czerni. Broniła się dzielnie, odparła kilkadziesiąt szturmów i dręczona głodem i chorobami wytrwała przez kilka tygodni, dopóki nie nadszedł król Jan Kazimierz z odsieczą.

Przykład 36. W roku 1655 wojska szwedzkie zajęły cały kraj Polski. Dwudziestotysięczna armja szwedzka obległa klasztor Jasnogórski, który był wówczas obronny i którego broniła załoga złożona z kilkuset walecznych żołnierzy polskich wraz z zakonnikami. Przez kilka tygodni oblegali Szwedzi klasztor, ostrzeliwali go ciężką artylerją i szturmowali kilkanaście razy. Jednak bohaterska załoga, zagrzewana w boju i do wytrwania przez księdza przeora Kordeckiego, odparła krwawo wszystkie szturmy i wytrwała na stanowisku tak, że zmusiła Szwedów

do odstąpienia. Za przykładem Jasnej Góry ruszył na Szweda cały naród i przepędził go za morze.

Przykład 37. Garść Legionistów z generałem Henrykiem Dąbrowskim wytrwała przy Napoleonie i przez 10 lat walczyła przy jego boku, aż wreszcie w 1807 roku doczekała się zwycięskiego wmarszu do ziemi Ojczy-
stej. —

Przykład 38. Legjony Polskie w bitwie nad Garbachem w lipcu 1916 roku przez trzy dni wytrwały na swych stanowiskach w straszliwym ogniu huraganowym i walkach z przeważającemi siłami nieprzyjacielskimi i wycofały się dopiero na rozkaz.

Grzechy przeciw wierności.

P. Jakie są przestępstwa czyli grzechy przeciw wierności Ojczyźnie?

O. Główne grzechy przeciw wierności są:

- 1) **zdrada,**
- 2) **dezercja,**
- 3) **samowolne oddalenie się z oddziału,**
- 4) **samowolne uszkodzenie ciała i wykręcanie się od służby.**

P. Kiedy żołnierz zdradza swą Ojczyznę?

O. Żołnierz zdradza Ojczyznę:

- 1) gdy się nie stawia do wojska na zawołanie,
- 2) gdy nie chce walczyć w obronie Ojczyzny,
- 3) gdy ucieka lub przechodzi na stronę nieprzyjaciela,
- 4) gdy się poddaje nieprzyjacielowi,

- 5) gdy zdradza nieprzyjacielowi tajemnice wojskowe,
- 6) gdy samowolnie okalecza ciało, ażeby nie iść do walki lub do służby,
- 7) gdy dezerceruje lub oddała się od oddziału.

P. Jakie kary oczekują żołnierza za zdradę Ojczyzny?

O. W czasie pokoju grozi ciężkie więzienie do lat 10. W czasie wojny za niektóre wypadki zdrady, jak na przykład: za przejście na stronę nieprzyjaciela, lub umyślne zdradzenie nieprzyjacielowi tajemnic wojskowych, lub za szpiegostwo — grozi kara śmierci. Również za dwukrotnie popełnioną dezercję grozi kara śmierci.

P. Co powinien uczynić żołnierz, jeżeli się dowie, że inny żołnierz lub jego kolega chce dokonać zdrady lub dezercji?

O. Żołnierz, gdy się dowie, że jego kolega chce dokonać zdrady lub dezercji powinien go od takiego zamiaru powstrzymać, a następnie ma obowiązek zameldować o tem swemu przełożonemu.

P. Co grozi za ułatwienie przestępstwa zdrady lub dezercji?

O. Za ułatwienie dokonania zdrady lub dezercji grozi podobna kara, jak za samo przestępstwo.

P. Co grozi za to, jeżeli się wie o zamiarach wykonania zdrady lub dezercji, a nie zamelduje się o tem przełożonym?

O. Za ukrywanie zdrady lub dezercji, również grozi surowa kara więzienia.

K a r n o ś ć .

P. Co to jest karność?

O. **Jest to postępowanie zgodne z obowiązującymi w wojsku regulaminami, instrukcjami i przepisami służbowymi, oraz dokładne wykonywanie wszelkich rozkazów wojskowych.**

P. Z czego wynika karność i posłuszeństwo wojskowe?

O. Karność i posłuszeństwo wypływają z miłości Ojczyzny, honoru żołnierskiego i wierności przysiędze wojskowej.

P. Dlaczego potrzebna jest w wojsku karność i posłuszeństwo?

O. **Dlatego, że karność daje wojsku tę wielką siłę i moc w działaniu, która jest niezbędną w walce, ażeby osiągnąć zwycięstwo.** Karność jest fundamentem, na którym opiera się wojsko i jego siła.

P. Czy może istnieć wojsko bez karności?

O. Wojsko bez karności przestaje być wojskiem, a staje się kupą ludzi bezsilną, rozlatującą się jak kupa piasku za łada podmuchem wiatru.

Przykład 39. W czasie wielkiej wojny światowej armja rosyjska była potężną armją i walczyła skutecznie z armją niemiecką, austriacką i turecką tak długo, dopóki istniała w niej karność — z chwilą gdy brakło w ar-

mji rosyjskiej karności, gdy podwładni przestali słuchać przełożonych i starszych, gdy każdy żołnierz, każdy oddział wojskowy zaczął działać na własną rękę, armja stała się próchnem i przy pierwszym nawet słabem uderzeniu Niemców, armja ta rozleciała się i doprowadziła Rosję do zguby.

P. Który żołnierz jest karny?

O. Ten żołnierz jest karny, który jest posłuszny i wypełnia rozkazy swoich przełożonych oraz postępuje zgodnie z obowiązującymi regulaminami i przepisami wojskowymi, bez względu na to, czy przełożeni patrzą na niego i czy go kontrolują.

Przykład 40. Ponieważ karność jest cnotą podstawową dla żołnierza, a nie każdy obywatel ma w sobie tę cnotę, gdy do wojska przychodzi, przeto trzeba koniecznie wyrabiać w sobie cnotę karności przez codzienne ćwiczenia, któremi będą skrupulatne, punktualne, ściśle i dokładne wykonywanie rozkazów i przepisów wojskowych w codziennych zajęciach: Naprzykład jeżeli cię pouczono, że na hasło „pobudka” — trzeba wstawać — i słyszysz jak służbowy krzyczy „pobudka”, to choćby niewiem jak przyjemnie było leżeć w łóżku, trzeba się zerwać z łóżka i wstać.

Nauczyli cię jak należy ślać łóżko — trzeba tak jak uczono łóżko uślać. Powiedziano, żeby się przy myciu rozbierać do pasa i nie tylko twarz, ale i ciało myć — trzeba tak zrobić.

Powiedziano, żeby menażki myć przed jedzeniem i po jedzeniu — trzeba to zrobić.

Powiedziano, żeby buty i mundur przed snem czyścić i złożyć — trzeba to uczynić.

Trzeba zrobić to codziennie, skrupulatnie i dokładnie niezależnie od tego, czy patrzy na cię drużynowy i czy cię kontroluje służbowy.

Przykład 41. Otrzymałeś przepustkę do godziny 22-ej. Bawisz się doskonale, namawiają cię znajomi, ażebyś pozostał jeszcze godzinkę. Jednak jesteś karnym żołnierzem, stawiasz się w koszarach 5 minut przed 22-gą.

Przykład 42. Otrzymałeś urlop. O jakże rozkosznie jest na urlopie! Spędziłeś 2 tygodnie czasu jak marzenie, jak chwilę. Kończy się urlop, gdy tyle przyjemności czeka jeszcze wśród swoich, to wesele wypada, to imieniny itp. Koledzy nie wojskowi, nieznający karności wojskowej, namawiają cię zostać. Jakże cię bierze chęćka zostać chociaż jeszcze dzień, jednak pokażesz się karnym żołnierzem, zwalczysz tę pokusę i słabość, rzucisz przyjemność, pożegnasz krewnych, przyjaciół i wracasz do pułku punktualnie w ten dzień, kiedy ci się urlop kończy.

Przykład 43. Wiesz o tem, że przełożonym i starszym wojskowym trzeba cześć oddać i równym się ukłonić, więc na ulicy nie gapisz się, nie udajesz, że nie widzisz, lecz bystro patrzysz przed siebie i każdemu starszemu, każdemu przełożonemu oddajesz honor przepisowo i z radością w oczach.

Przykład 44. Stoisz na posterunku i gwałtem ci się zachciało palić papierosa — przychodzi ci myśl, że Polska nie zginie od tego, że papierosa zapalisz. Ale wiesz o tem, że na posterunku palić nie wolno, więc chociaż cię nikt nie widzi i nikt cię na tym uczynku nie złapie — wytrzymasz i nie zapalisz, gdyż jesteś karnym żołnierzem. Również honor żołnierski nie pozwala ci przekroczyć przepisu i zawieść zaufania przełożonych, gdy na ciebie nie patrzą.

Przykład 45. Jesteś służbowym w kompanii, a twój serdeczny przyjaciel spóźnił się o godzinę na capstrzyk i prosi, żebyś go nie zapisał i nie podał do raportu. Znów ci przychodzi myśl, że przeciw wojsko nie rozleci się przez to, że zamilczysz. Jednak odrzucaś szybko tę myśl i przyjacielowi mówisz: — karność i służba mają głos, a nie serce, więc o spóźnieniu przyjaciela meldujesz.

O przełożonych wojskowych.

P. Kto w wojsku ma prawo rozkazywać?

O. W wojsku mają prawo rozkazywania przełożeni wojskowi, a w pewnych wypadkach starsi wojskowi.

P. Kto jest przełożonym wojskowym?

O. **Przełożonym wojskowym jest żołnierz, który ma prawo rozkazywania innym żołnierzom na mocy postanowień organizacyjnych, przepisów służbowych, lub na mocy wyższego rozkazu, oraz który kieruje służbą podwładnego i jest za jego czynności odpowiedzialny.**

Przykład 46. Na mocy postanowień organizacyjnych drużynowy jest przełożonym żołnierzy swojej drużyny, ma prawo rozkazywać żołnierzom swojej drużyny i odpowiada przed dowódcą kompanii za czynności służbowe swoich żołnierzy. Dowódca kompanii jest przełożonym wszystkich żołnierzy swojej kompanii, ma prawo im rozkazywać, on kieruje służbą swych żołnierzy i jest odpowiedzialny za czynności służbowe żołnierzy swojej kompanii. Dowódca batalionu ma prawo rozkazywać w swo-

im baonie, gdyż jest odpowiedzialny za swój batalion. Dowódca pułku jest przełożonym żołnierzy swojego pułku.

Przykład 47. Na mocy przepisów służbowych podoficer służbowy kompanii w czasie swej służby ma prawo rozkazywać wszystkim żołnierzom swej kompanii w zakresie swej instrukcji i jest odpowiedzialny za tok służby i porządek swej kompanii w zakresie swej instrukcji; oficer inspekcyjny pułku w czasie swej służby ma prawo rozkazywać wszystkim żołnierzom swego pułku w zakresie swej instrukcji, oraz jest odpowiedzialny za porządek i przewidziany tok zajęć pułku.

Wartownik na posterunku ma prawo rozkazywać wszystkim wojskowym w zakresie instrukcji tego posterunku. Naprzykład jeżeli posterunek stoi przy prochowni, do której na sto kroków nie wolno nikomu się zbliżyć, to gdyby się chciał zbliżyć i starszy wojskowy — ma prawo posterunek rozkazać temu starszemu wojskowemu zawrócić, a ten go musi usłuchać.

Na mocy przepisów służbowych, żandarm wojskowy w służbie jest przełożonym wszystkich wojskowych i w zakresie swej instrukcji ma prawo rozkazywać wszystkim wojskowym bez względu na stopień wojskowy.

Przykład 48. Na mocy rozkazu wyższego przełożonego, może każdy żołnierz zostać przełożonym innych żołnierzy, jeżeli zachodzi służbowa potrzeba. Taki przełożony jest tylko czasowym przełożonym, Jednak trzeba go słuchać tak samo jak stałego swego przełożonego.

Naprzykład dowódca kompanii wyznaczy szeregowca N. i odda mu pod komendę 10 innych szeregowców, ażeby wykonać pewne ćwiczenia lub pewną pracę. Wówczas wyznaczony szeregowiec N. jest przełożonym tych 10 innych szeregowców i ma im prawo rozkazywać, oraz

jest odpowiedzialny za wykonanie tych ćwiczeń, lub tej nakazanej pracy.

P. Czy przełożonym można być tylko na mocy postanowień organizacyjnych, przepisów służbowych lub na mocy wyższego rozkazu?

O. Są wypadki, że w prawa przełożonego można wejść samorzutnie, z własnej inicjatywy, jeżeli tego wymaga dobro służby.

Przykład 49. W walce zostali zabici dowódca drużyny i dowódca sekcji. Wówczas ma prawo i obowiązek objąć komendę nad resztą drużyny ten szeregowiec, który jest najenergiczniejszy i czuje się na siłach prowadzić drużynę. Powie on głośno „obejmuję nad drużyną komendę”, a od tej chwili wszyscy szeregowcy tej drużyny stają się jego podwładnymi i mają obowiązek słuchać go jako swojego przełożonego.

Przykład 50. Stoi kilku szeregowców na ulicy i zachowują się nieprzystojnie. rozpychają publiczność, lub robią awanturę i przez to plamią dobre imię żołnierza,

Widzi to inny szeregowiec dobry żołnierz, któremu drogi jest honor żołnierski i dobre imię żołnierza polskiego, podchodzi do awanturujących się żołnierzy i rozkazuje „na mój rozkaz uspokoić się i rozejść się”.

W takiej chwili miał prawo i obowiązek wystąpić jako przełożony, a żołnierze muszą go usłuchać jak podwładni przełożonego.

P. Czy jest taki żołnierz, któryby nie miał swego przełożonego?

O. Każdy żołnierz musi mieć swojego przełożonego. Cechą podstawową wojska jest stopniowe podporządkowanie się poszczególnych żołnierzy od szeregowca aż do najwyższego

przełożonego. Nawet tam, gdzie w służbie występuje dwóch żołnierzy, jeden z nich jest przełożonym, a drugi podwładnym.

P. Kto jest najwyższym przełożonym wojska polskiego?

O. Zwierzchnikiem wojskowym całego wojska polskiego na mocy konstytucji jest Prezydent Rzeczypospolitej, który powołuje Ministra Spraw Wojskowych do rządzenia czyli dla dowodzenia wojskiem, a więc Minister Spraw Wojskowych jest drugim przełożonym, który ma prawo rozkazywać całemu wojsku polskiemu.

Minister Spraw Wojskowych rozkazuje całemu wojsku i za czynności służbowe wojska jest odpowiedzialny przed sejmem Rzeczypospolitej Polskiej.

P. Jak się dzielą żołnierze?

O. Żołnierze dzielą się na oficerów i szeregowych. Szeregowi dzielą się na podoficerów i szeregowców.

P. Kto jest starszym wojskowym?

O. Starszym wojskowym jest ten żołnierz który posiada wyższy stopień wojskowy lub w tym samym stopniu wojskowym wyższe starszeństwo.

Naprzykład: kapral jest starszy od starszego szeregowca, sierżant jest starszy od plutonowego, od kaprała i t. d. Kapitan jest starszy od porucznika, podporucznika, podoficerów i szeregowców.

P. Jakie są stopnie wojskowe?

O. Rozróżniamy następujące stopnie wojskowe: szeregowiec (ułan, strzelec, kanonier, w marynarce marynarz), starszy szeregowiec (st. ułan, st. strzelec, bombardjer, st. marynarz).

Podoficerskie: kapral, (żandarm, w marynarce mat.), plutonowy (starszy żandarm, bosmanmat), sierżant (ogniomistrz, wachmistrz, bosman), starszy sierżant (st. ogniomistrz, st. wachmistrz, st. bosman), chorąży.

Oficerskie: podporucznik, porucznik, kaptan (w kawalerji rotmistrz), major (w marynarce komandor podporucznik), podpułkownik (w marynarce komandor porucznik), pułkownik (w marynarce komandor), generał brygady (w marynarce kontr-admirał), generał dywizji (w marynarce wice-admirał), generał broni (w marynarce admirał), marszałek Polski.

P. Czy starszy wojskowy ma prawo wydawać rozkazy młodszym wojskowym, jeżeli nie jest ich przełożonym?

O. Starszy nie wydaje rozkazów młodszemu, jeżeli nie jest ich przełożonym, jednak w wyjątkowych wypadkach starszy ma prawo wydać rozkazy młodszemu, jeżeli uzna to za konieczne, bierze jednak za to pełną odpowiedzialność na siebie.

A w następujących wypadkach każdy starszy obowiązany jest wydać rozkazy i wejść w prawa przełożonego:

- 1) jeżeli młodszemu zachowuje się nie-
stosownie, jeżeli jawnie narusza

obowiązków, jeżeli wykracza przeciw porządkowi publicznemu;

- 2) jeżeli pojedynczym żołnierzom lub oddziałom grozi niebezpieczeństwo, a brak przełożonego;
- 3) jeżeli się spotkają dwa różne nie-
podległe sobie oddziały, a okaże się potrzeba jednolitego Kierownictwa.

Przykład 51. Stoi szeregowiec na ulicy i zaczępiał przechodniów. Widzi to podoficer. Obowiązany jest podejść do tego szeregowca zabronić mu zaczępiania, zażądać legitymacji, zapisać nazwisko i o zajściu zameldować swoim przełożonym, gdyż szeregowiec ten zachowywał się niestosownie.

Przykład 52. Wysłano starszego szeregowca z 3 szeregowcami i wozem dla zwiezienia ze składu opału. Ci szeregowcami i wozem dla zwiezienia ze składu opału. Ci zamiast w składzie opału ładować i wieźć zaraz do koszar, położyli się spać. Zauważył to kapral z innego oddziału. Obowiązany jest rozkazać tym szeregowcom wypełnić ich obowiązki, które naruszyli, oraz zameldować o tem przełożonym.

Przykład 53. Kilku szeregowców wyszło na miasto, podchmielili sobie trochę i wracają do koszar wieczorem; ochryplemi głosami wyśpiewują i wykrzykują na ulicy. Spotyka ich plutonowy zupełnie z innego oddziału. Ma jednak obowiązek zatrzymać tych śpiewaków, nakazać im spokojnie wracać do koszar, przejrzeć ich legitymacje, zapisać nazwiska i zameldować swoim przełożonym.

Przykład 54. Jadą żołnierze pociągiem, a na pociąg jakiś bandy robią napad. Żołnierzom grozi niebez-

pieczeństwo. Wówczas najstarszy z jadących żołnierzy obowiązany jest objąć komendę nad jadącymi żołnierzami i bronić siebie i jadących pasażerów przeciw bandom.

P. Jakie ma obowiązki przełożony wobec podwładnych?

O. **Przełożony ma obowiązek utrzymać karność u podwładnych sobie żołnierzy i dopilnować, ażeby jego rozkazy bezwzględnie były wykonane, powinien życzliwie i sprawiedliwie odnosić się do podwładnych, dbać o ich potrzeby i uszanować ich godność.**

P. Co wolno uczynić przełożonemu dla utrzymania karności?

O. **Przełożony oficer ma prawo wymusić karność i posłuszeństwo najsurowszymi środkami.**

Na polu walki ma przełożony oficer prawo pozbawić życia tych podwładnych, którzy:

- 1) **okazują tchórzostwo,**
- 2) **rzucają broń i amunicję,**
- 3) **odmawiają posłuszeństwa,**
- 4) **samowolnie opuszczają stanowiska,**
- 5) **rabują.**

P. Jakie prawa przysługują przełożonemu dla utrzymania karności?

O. Dla utrzymania karności przełożonym oficerom przysługuje prawo dyscyplinarnego karania podwładnych.

P. Jakie są kary dyscyplinarne i jaki najwyższy ich wymiar?

O. **Szeregowcy i starsi szeregowcy mogą być ukarani dyscyplinarnie:**

- 1) **nagana,**
- 2) **codziennem meldowaniem się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu przez przeciąg najwyżej 7 dni,**
- 3) **robotą poza kolejnością do 14 dni,**
- 4) **zakazem opuszczania koszar do 28 dni,**
- 5) **aresztem lekkim do 28 dni,**
- 6) **aresztem średnim do 21 dni,**
- 7) **aresztem ścisłym do 14 dni,**
- 8) **degradacją starszego szeregowca do stopnia szeregowca.**

Podoficerowie mogą być ukarani dyscyplinarnie:

- 1) **nagana,**
- 2) **odebraniem prawa przebywania poza koszarami po capstrzyku do 28 dni,**
- 3) **zakazem opuszczenia koszar lub kwater do 28 dni,**
- 4) **aresztem lekkim do 28 dni,**
- 5) **aresztem średnim do 21 dni,**
- 6) **degradacją do stopnia szeregowca.**

P. Który z przełożonych może wymierzyć szeregowym najwyższy wymiar kary dyscyplinarnej?

O. **Najwyższy wymiar kary dyscyplinarnej szeregowym może wymierzyć dowódca pułku i jego przełożeni.**

P. Czy przełożonemu podoficerowi przy-

sługuje prawo dyscyplinarnego karania podwładnych?

O. Podoficerowi przełożonemu przysługuje prawo dyscyplinarnego karania podwładnych tylko w tym wypadku, jeżeli jest dowódcą oddziału detaszowanego lub transportu.

Może on karać karami porządkowymi do 3 dni oraz aresztem lekkim do 2-ch dni, jednak musi o tem meldować swojemu przełożonemu.

P. Jaki wymiar kary dyscyplinarnej może wymierzyć dowódca kompanji?

O. Dowódca kompanji może ukarać szeregowców: a) karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, to jest: naganą, codziennem meldowaniem się w oznaczonym ubiorze na przeciąg 7 dni, robotami poza kolejnością do 14 dni, zakazem opuszczenia koszar do 28 dni; b) aresztem lekkim do 9 dni, aresztem średnim do 7 dni, aresztem ścisłym do 5 dni. Podoficerów: — karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, aresztem lekkim do 9 dni, aresztem średnim do 7 dni.

Dowódca bataljonu może ukarać szeregowych karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, a karami aresztu dwa razy więcej, niż dowódca kompanji.

P. Czy żołnierz ma być karny i posłuszny jedynie z obawy i strachu przed karą?

O. **Żołnierz polski jest karny i posłuszny z własnej woli i ze zrozumienia, że w woj-**

sku karność jest potrzebna, ażeby wojsko miało moc i siłę do obrony Ojczyzny.

Wykonywanie rozkazów.

P. Jak żołnierz powinien rozkaz przełożonego wykonać?

O. Rozkaz powinno się wykonać: **ochotczo, bezwzględnie, punktualnie, dokładnie i w milczeniu.**

Przełożony wydaje rozkaz nie dla jakiejś swej przyjemności, lecz dlatego, że wymaga tego służba.

Podwładny ma obowiązek słuchać i wykonywać rozkazy. Nie wolno podwładnemu szemrać lub wyrażać niezadowolenia z otrzymanego rozkazu, lecz w milczeniu i ochotczo rozkaz wykonać nawet wówczas, gdyby rozkaz był nieprzyjemny.

Jeżeli inaczej nie było zastrzeżone to rozkaz musi być wykonany bezwzględnie, choćby to wykonawcy sprawiło wielką przykrość i choćby przy wykonaniu rozkazu był narażony na śmierć.

W najcięższych chwilach władze przełożone liczą na wojsko właśnie dlatego, że wiedzą, iż rozkazy będą wykonane bezwzględnie.

Rozkaz musi być wykonany punktualnie i dokładnie. Bez punktualności i dokładności rozkazy wojskowe straciłyby zupełnie swoje znaczenie.

Szczególnie na wojnie bardzo często punk-

tualne wykonanie rozkazu decyduje o zwycięstwie, a natomiast opóźnienie może spowodować przegraną i klęskę.

P. Co żołnierz powinien uczynić po otrzymaniu rozkazu ustnego od swego przełożonego ?

O. **Po otrzymaniu ustnego rozkazu od przełożonego żołnierz powinien natychmiast ten rozkaz ustny powtórzyć, ażeby przełożony miał pewność, że rozkaz jest zapamiętany i zrozumiały.**

P. Co powinien uczynić szeregowy, jeżeli nie rozumie otrzymanego rozkazu ?

O. Jeżeli żołnierz nie rozumie otrzymanego rozkazu, powinien natychmiast prosić przełożonego o powtórzenie i wyjaśnienie rozkazu.

P. Co powinien uczynić podwładny otrzymujący rozkaz, jeżeli w wykonaniu tego rozkazu widzi trudności, o których nie wie przełożony ?

O. Powinien natychmiast o tych trudnościach zameldować.

Przykład 55. Kwatermistrz przywołuje kaprała taborowego i daje mu rozkaz, ażeby natychmiast wysłał jeden wóz po rzeczy na stację, tymczasem wszystkie wozy są zajęte. Wtedy kaprał zamelduje: „Panie majorze, melduję posłusznie, że wszystkie wozy są zajęte zwożeniem opału — wóz może być wolny dopiero za 4-ry godziny”.

P. Co powinien uczynić żołnierz otrzymawszy dwa sprzeczne rozkazy od tego samego przełożonego ?

O. Żołnierz otrzymawszy dwa sprzeczne rozkazy od tego samego przełożonego powinien wykonać ten rozkaz, który został wydany później. Jeżeli to jest rozkaz wydawany ustnie, to należy zameldować przełożonemu o poprzednio wydanym rozkazie.

P. Co powinien uczynić żołnierz, gdy otrzymał dwa sprzeczne rozkazy od różnych przełożonych ?

O. Jeżeli żołnierz otrzymał dwa różne lub sprzeczne rozkazy od dwu różnych przełożonych, powinien zameldować temu przełożonemu, który wydaje rozkaz później, o rozkazie otrzymanym poprzednio od pierwszego przełożonego. Jeżeli mimo to drugi przełożony każe najpierw wykonać swój rozkaz, należy go usłuchać.

Przykład 56. Pewien szeregowiec został wysłany przez szefa kompanji z pismem do dowództwa baonu. W drodze spotyka tego szeregowca porucznik i rozkazuje mu natychmiast zanieść kartkę do innej kompanji, leżącej w przeciwnym kierunku. Co ma uczynić ten szeregowiec? Powinien zameldować: „Panie poruczniku, melduję posłusznie, że mam rozkaz odnieść to pismo do baonu”. A porucznik odpowiada: „Dobrze, ale zanieście najpierw moją kartkę. W tym wypadku szeregowiec musi wypełnić najpierw ten drugi rozkaz.

P. Co powinien zrobić żołnierz, jeżeli otrzymuje rozkaz krzywdzący go ?

O. Jeżeli żołnierz otrzymuje rozkaz krzywdzący go, powinien rozkaz ten wypełnić, a po wypełnieniu stanąć z zażaleniem.

Przykład 57. Drużynowy wyznacza pewnego szeregowca, który dopiero co wrócił ze służby wartowniczej, do obierania kartofli w kuchni, gdy są w drużynie tacy szeregowcy, którzy ani na służbie, ani na tej robocie nie byli jeszcze ani razu. Szeregowiec ten idzie do roboty, a po wykonaniu pracy, ponieważ czuje się tą pracą pokrzywdzony, staje na drugi dzień z zażaleniem.

P. Czy są takie wypadki, że podwładny może nie usłuchać przełożonego i nie wykonać jego rozkazu?

O. **Podwładny ma obowiązek nie usługania przełożonego i niewykonania jego rozkazu w tym wypadku, gdyby przełożony rozkazał wykonać przestępstwo karane ustawami.**

Przykład 58. Podoficer mundurowy daje szeregowcowi parę butów z magazynu i każe mu iść na miasto sprzedać je. Szeregowiec ten ma obowiązek nie wykonać tego rozkazu i o tej próbie nadużycia ma zameldować dowódcy kompanii.

Przykład 59. Na wojnie dowódca drużyny każe kilku żołnierzom swojej drużyny iść na wieś i ukrąść kilka kur, jaj itp. Żołnierze ci mają obowiązek nie usłuchać.

Przykład 60. W walce dowódca drużyny tchórz, a może zdrajca, rozkazuje swej drużynie poddać się. Żołnierze tej drużyny mają obowiązek nie usłuchać tego drużynowego, a przeciwnie zagrozić mu śmiercią, gdyby nie chciał walczyć.

P. Jak się tytułuje przełożonych i starszych?

O. Przełożonych i starszych tytułuje się przez „pan”, na przykład: panie kapralu, panie sierżancie, panie poruczniku itd. Starsi młod-

szych i przełożeni podwładnych przez „wy” — dodając stopień wojskowy.

P. Jakie jeszcze obowiązki mają podwładni wobec przełożonych i młodsi wobec starszych?

O. Poza posłuszeństwem winni są podwładni przełożonym i młodsi starszym szacunek, oraz obowiązani są oddawać im przepisane honory wojskowe czyli ukłon wojskowy.

P. Jak się zachowuje podwładny wobec przełożonego i młodszy wobec starszego?

O. W służbie przy załatwianiu wszelkich spraw, młodzy wobec starszego lub podwładny wobec przełożonego staje na baczność w przepisanej odległości, oddaje ukłon wojskowy (salutuje) i prosi posłuszenie lub melduje posłuszenie. Stoi tak długo w postawie na — „baczność”, dopóki przełożony lub starszy nie powie „spocznij”.

Poza służbą czy przy spotkaniu zdaleka czy zbliśka, czy w prywatnej rozmowie zawsze młodszy wobec starszego i podwładny wobec przełożonego oddaje przepisany ukłon wojskowy i zachowuje wszelkie formy szacunku i grzeczności.

P. Jak odpowiada żołnierz na wezwanie przełożonego lub starszego?

O. Na wezwanie starszego, żołnierz jeżeli jest w szeregu odpowiada: „jestem”. W innych wypadkach odpowiada: „na rozkaz panie” i wymienia stopień, na przykład: panie sierżancie, panie poruczniku, panie majorze.

P. Dlaczego w wojsku obowiązuje ukłon wojskowy i oddawanie honorów?

O. **Ukłon wojskowy jest widomym znakiem braterstwa, wzajemnego szacunku i oddania się.** ponieważ wszyscy żołnierze, czy szeregowiec, czy podoficer, czy oficer służą jednemu celowi, jednej Ojczyźnie; wszyscy są powołani do jednego i tego samego szlachetnego zadania — obrony Ojczyzny.

P. Jak należy oddawać ukłon wojskowy i honory wojskowe?

O. Ukłon wojskowy i honory wojskowe należy oddawać zgodnie z regulaminami. Przyczem na twarzach pozdrawiających się żołnierzy, niezależnie od stopnia, powinien być wyraz radości, a nie przymusu. Taki jest przepis służbowy, że pierwsi kłaniają się młodsi i podwładni. Przy równym stopniu pierwsi kłaniają się ci, którzy są lepiej wychowani i grzeczniejsi.

P. Jak się zachowuje żołnierz, gdy starszy lub przełożony pozdrowi go słowem?

O. Odpowiada takim samym pozdrowieniem, dodając tytuł i stopień przełożonego lub starszego.

Przykład 61. Spotyka sierżant znajomego szeregowca. Szeregowiec oddał przepisowo ukłon — sierżant się odklonił i mówi: „czółem”. Szeregowiec odpowiada: „czółem, panie sierżancie”.

Spotyka kapitan znajomego plutonowego, oddali sobie wzajemny ukłon wojskowy i kapitan mówi: „dzień

dobry, plutonowy” — to plutonowy odpowie: „dzień dobry, panie kapitanie”.

Jeżeli przełożony pozdrawia cały oddział stojący w szyku zwartym, to cały oddział odpowiada przełożonemu tem samym pozdrowieniem, dodając tytuł i stopień przełożonego.

Przykład 62. Dowódca kompanji kapitan po ćwiczeniach żegna swą kompanję słowami: „dowidzenia chłopcy” — kompanja odpowiada chórem: „dowidzenia, panie kapitanie”.

Zažalenia.

P. Kiedy żołnierzowi wolno się żalić?

O. Żołnierzowi wolno się żalić, jeżeli spotyka go krzywda ze strony przełożonego, starszego lub kolegi.

P. Kiedy żołnierz może się żalić na przełożonego?

O. Na przełożonego żołnierz może się żalić:

- 1) jeżeli przełożony przekroczył zakres swej władzy dyscyplinarnej,
- 2) jeżeli rodzaj i wymiar kary wydaje mu się zawielki w stosunku do przewinienia,
- 3) jeżeli kara została wymierzona niesłusznie,
- 4) jeżeli zostały mu zatrzymane należne pobory,
- 5) jeżeli został dotknięty osobiście lub poniżony w swej godności.

Przykład 63. Dowódca kompanji ukarał szeregowca X. dwutygodniowym aresztem średnim. Szerego-

wiec X. może się żalić, gdyż dowódca kompanji przekroczył zakres swej władzy, może on ukarać tylko jedynogodniowym aresztem średnim. Gdyby naprzykład dowódca kompanji ukarał podoficera robotami karnymi, podoficer mógłby żalić się, gdyż podoficerów robotami karnymi karać nie wolno.

Przykład 64. Podoficer drużynowy stracił cierpliwość nad nieuważnym i łepym w nauce szeregowcem i uderzył go. Szeregowiec ten ma prawo i obowiązek stanąć z zażaleniem na drużynowego, gdyż bić podwładnych nie wolno.

Przykład 65. W kompanji zginęły buty, podejrzenie padło na szeregowca Z., więc podoficer służbowy wobec całej kompanji nawymyślał temu szeregowcowi od złodziei i bandytów. Szeregowiec Z. jest niewinny, poczuł się dotknięty temi haniebnymi przezwiskami i staje z zażaleniem.

Przykład 66. Szeregowcowi X. nie wypłacono żołdu, szeregowcowi K. nie wydano porcji chleba, szeregowcowi L. nie wypłacono strawnego za wyjazd służbowy. Wszyscy oni zostali poszkodowani — mają prawo i obowiązek stanąć z zażaleniem.

P. Kiedy żołnierz może się żalić na starszego lub kolegę.

O. Zawsze ile razy poczuje się skrzywdzonym lub dotknięty w swej godności.

P. Kiedy wolno wnieść zażalenie?

O. Zażalenie wolno wnieść dopiero na drugi dzień po wydarzeniu, które daje powód do zażalenia i nie później jak w trzy dni po zdarzeniu.

Zażalenie na wymiar kary można wnieść dopiero po odbyciu kary.

P. W jaki sposób należy wnosić zażalenie?

O. Szeregowi wnoszą zażalenie ustnie drogą służbową do bezpośredniego wspólnego przełożonego żalącego się i tego, przeciwko któremu skierowane jest zażalenie.

Przykład 67. Szeregowiec X. chce stanąć z zażaleniem na swego drużynowego do dowódcy kompanji, wówczas pomija swego drużynowego, a zwraca się do dowódcy plutonu, który przedstawia go do dowódcy kompanji.

Szeregowi niezawodowi wnoszą zażalenia przy użyciu pośrednika z wyjątkiem zażalenia na przełożonego za wymiar lub rodzaj kary.

P. Dlaczego regulamin nakazuje szeregowym niezawodowym używać przy zażaleniach pośrednika?

O. Pośrednika przy zażaleniach używa się dlatego, ażeby dać możność porozumienia i pogodzenia się, jeżeli nieporozumienie lub krzywda wypadły wskutek nieświadomości lub pośpiechu.

Na pośrednika trzeba wybierać oficera lub starszego podoficera z tej samej kompanji.

Przykład 68. Szeregowcowi Pabichowi zginął portfel z pieniędzmi. Szuka i nie może znaleźć. Podejrzewa, że mu wziął sąsiad szeregowiec Truś. Podchodzi do Trusia i mówi: „złodzieju oddaj coś ukradł”. Tymczasem szeregowiec Truś nie winien. Czuje się skrzywdzony przez kolegę tem ubliżającym jego konorowi podejrzeniem

i postanowił stanąć do dowódcy kompanji z zażaleniem. Wybiera sobie pośrednika sierżanta, gdyż oficera młodszego nie było w tej kompanji. Sierżant wysłuchał sprawę i zalecił pogodzenie się. Szeregowiec Pabich już znalazł pieniądze, które mu wypadły na ćwiczeniach i widzi, że przez prędkość skrzywdził szeregowca Trusia, ma wyrzuty sumienia, więc melduje sierżantowi pośrednikowi, że gotów jest dać szeregowcowi Trusiowi satysfakcję, to jest przeprosić go przez podanie mu ręki za to, że przez pośpiech tak go skrzywdził. Szeregowiec Trus zgadza się na to i sprawa została załatwiona polubownie.

Gdyby zażalenie wpłynęło bez użycia pośrednika wprost do dowódcy kompanji, to dowódca kompanji musiałby szeregowca Pabicha ukarać, z czego mogłyby wyniknąć dalsze nieporozumienia.

P. Czy może żołnierz żalić się przed postronnymi wojskowymi lub przed osobami cywilnymi?

O. Żołnierzowi wolno się żalić tylko przed przełożonymi.

P. Co może spotkać żołnierza za to, jeżeli się żali niezgodnie z przepisami, jeżeli się żali przed osobami niepowołanymi lub wnosi zażalenie z pominięciem drogi służbowej lub nie uzasadnione?

O. Jeżeli żołnierz żali się przed osobami cywilnymi, lub pomija drogę służbową, będzie za to ukarany dyscyplinarnie.

Droga służbowa.

P. Co to jest droga służbowa?

O. Droga służbowa jest to skierowanie

wszelkich spraw służbowych, na przykład prośby, meldunku, zażalenia kolejno przez wszystkich przełożonych aż do tego, który rozstrzyga i na odwrót rozkazów przez kolejnych podwładnych aż do najniższego wykonawcy.

Przykład 69. Szeregowiec Z. chce prosić o urlop okolicznościowy tygodniowy. Melduje o tem swemu drużynowemu, drużynowy melduje o tem dowódcy plutonu, dowódca plutonu, względnie sierżant szef przedstawia go do dowódcy kompanji.

Dowódca kompanji przy raporcie prośbę rozpatrzy i przedstawi ją dowódcy bataljonu, który jest w prawie ten urlop udzielić.

Za nieprzestrzeganie drogi służbowej grozi kara dyscyplinarna.

Grzechy czyli przestępstwa przeciw karności.

- 1) Jawne nieposłuszeństwo.
- 2) Niewykonywanie rozkazów.
- 3) Niedbałe i niesumienne wykonywanie rozkazów.
- 4) Nieprzestrzeganie przepisów służbowych lub niedbałe ich wykonywanie (spóźnienie się z przepustką, z urlopu, późne wstanie i t. p.).
- 5) Obrza przełożonego lub starszego.
- 6) Opór przełożonemu i sprzeciwianie się przełożonemu i starszemu.
- 7) Tagrnięcie się na przełożonego.
- 8) Złe wyrażanie się i obmawianie starszych i przełożonych.

9) Szerzenie niezadowolenia wśród kolegów.

10) Podburzanie kolegów przeciw starszym i przełożonym.

11) Zmowa przeciw przełożonym.

12) Bunt.

P. Jakie kary grożą za przewinienia i przestępstwa przeciw karności wojskowej?

O. Za przestępstwa przeciw karności wojskowej, grożą bardzo surowe kary. Za drobne przewinienia przeciw dyscyplinie wojskowej, grożą kary dyscyplinarne lub sądowa kara. Za wszelkie cięższe przewinienia i za przestępstwa przeciw karności grożą bardzo surowe kary więzienia lub kara śmierci.

Przykład 70. Za uchybienie czci przełożonemu, głośne wyrażanie swego niezadowolenia grozi kara aresztu, za to samo przewinienie popełnione wobec żołnierzy, zebranych w szeregu grozi więzienie do lat 3-ch.

Za nieposłuszeństwo rozkazowi, to jest za niewykonanie rozkazu, samowolne zmienienie, lub przekroczenie rozkazu, grozi więzienie do lat 3-ch.

Za lekceważenie lub zaniedbanie obowiązku służbowego grozi kara więzienia do lat 3-ch.

Za lekceważenie lub zaniedbanie obowiązku służbowego grozi kara więzienia do lat 3-ch.

Jeżeli z nieposłuszeństwa rozkazowi lub zaniedbania obowiązku służbowego wynikną duże szkody dla państwa, grozi kara więzienia do lat 15-tu.

Za odmówienie posłuszeństwa rozkazowi przełożonego w obliczu nieprzyjaciela grozi kara śmierci.

Za przeszkodzenie wykonaniu rozkazu przełożonego

przez użycie przemocy lub gwałtu, grozi kara więzienia do lat 10-ciu.

Za targnięcie się na przełożonego grozi kara najmniej 3 lata więzienia.

Za targnięcie się na przełożonego w polu w obliczu nieprzyjaciela, grozi kara śmierci.

Za pobudzanie żołnierza do odmowy posłuszeństwa, do oporu lub targnięcia się na przełożonego, grozi kara więzienia do lat 2-ch, za czyn ten popełniony w polu grozi kara więzienia do lat 5-ciu.

Za pobudzenie do tych przestępstw wielu żołnierzy grozi kara więzienia do lat 10-ciu.

Za branie udziału w niedozwolonych zebraniach żołnierzy, grozi kara więzienia do 6-ciu miesięcy.

Za wywoływanie niezadowolenia wśród kolegów lub za rozpowszechnianie niedozwolonych gazet i pism grozi kara więzienia do lat 3-ch, w polu do lat 5-ciu.

Za podżeganie do buntu przeciw przełożonym lub za uczestniczenie w buncie i rozruchu wojskowym, grozi kara śmierci.

Za niezawiadomienie przełożonych o zamierzonym buncie — grozi kara więzienia do lat 3-ch.

Gotowość bojowa.

P. Co to jest gotowość bojowa żołnierza?

O. Gotowość bojowa to taki stan ciała i ducha żołnierza, że w każdej chwili jest on gotów do walki i będzie umiał w walce zwyciężyć nieprzyjaciela.

P. Kiedy żołnierz posiada tę gotowość bojową?

O. Żołnierz posiada gotowość bojową wte-

dy, gdy jest zdrowy, silny, zręczny i wytrzymały na wszelkie trudy fizyczne, naprzykład piechur gdy potrafi wytrzymać długie i forso-
wne marsze, gdy jest wytrwały w biegu i umie przebywać przeszkody, gdy jest doskonale wyćwiczony i przeszkolony w prowadzeniu walki, gdy dobrze włada swą bronią, gdy dobrze strzela z karabina powtarzalnego i karabina maszynowego, daleko i celnie rzuca granaty, dobrze się bije na bagnety, sprawnie porusza się w terenie, gdy umie obchodzić się z maską gazową, gdy umie użyć łopatk, gdy wszelką służbę zna doskonale, gdy broń i oporządzenie wojskowe ma w porządku, gdy wreszcie ma ochotę do walki i z utęsknieniem oczekuje chwili gdy go Ojczyzna powoła do swej obrony.

Kawalerzysta ponadto gdy doskonale włada koniem, sprawnie robi szablą i kłuje lancą, artylerzysta sprawnie umie obsłużyć dział, a każdy inny żołnierz zna i umie użyć swoją broń i swój sprzęt.

P. Kiedy żołnierz grzeszy przeciw gotowości bojowej?

O. Wtedy żołnierz grzeszy przeciw gotowości bojowej i narusza ten ważny swój obowiązek, gdy rujnuje swe siły fizyczne i zdrowie przez pijaństwo, rozpustę i narażanie się na choroby, gdy zaniedbuje się w ćwiczeniach, niechętnie i niedbale ćwiczy lub wykręca się od ćwiczeń, gdy nie dba o swą broń i oporządzenie wojskowe, gdy osłabia swój

umysł i swego ducha lenistwem i niechęcią do walki.

P. Dlaczego żołnierz polski musi być w takiej gotowości bojowej?

O. Żołnierz musi być w gotowości bojowej dlatego, że w każdej chwili może być powołany do obrony Ojczyzny, a następnie dlatego, że zdrowiem, zręcznością i wytrzymałością, lepszym wyćwiczeniem, lepszą bronią, oporządzeniem i wyższymi cnotami powinien górować nad nieprzyjacielem i nad jego liczebną przewagą, ażeby go zwyciężyć.

P. Co powinien robić żołnierz, ażeby taką wysoką gotowość bojową osiągnąć.

O. Ażeby gotowość bojową osiągnąć musi się żołnierz bardzo usilnie i pilnie ćwiczyć i uczyć w czasie swej dwuletniej służby czynnej w wojsku stałem oraz przypominać sobie ćwiczenia i naukę będąc w rezerwie. Musi oszczędzać swe zdrowie i wzmacniać ciągle siły fizyczne oraz duchowe.

P. W jaki sposób żołnierz może podtrzymać swą gotowość bojową będąc w rezerwie?

O. W rezerwie podtrzymuje się gotowość bojową, przez odbywanie przez pierwsze cztery lata dwa razy po cztery tygodnie i w następne cztery lata dwa ćwiczenia po trzy tygodnie, do odbycia których jest powołany do pułku oraz przez czynny udział w organizacjach przysposobienia wojskowego, jak: sokół, strzelec, towarzystwo wojaków i t. p.

Odwaga przy spełnianiu obowiązków służbowych.

P. Kiedy żołnierz jest odważny?

O. Żołnierz jest odważny gdy śmiało i nieustraszenie pełni swą służbę, swą powinność i nie cofnie się przed żadnym niebezpieczeństwem, choćby mu nawet groziła utrata życia.

Służba wojskowa jest ciężka i odpowiedzialna. Powołanie żołnierza jest zaszczytne lecz pełne niebezpieczeństw. Naród daje wielki dowód zaufania swym żołnierzom oddając bezpieczeństwo Ojczyźnie w ich ręce, ale i w czasie pokojowym każdy żołnierz ma możliwość wykazania swej odwagi przy spełnianiu swych obowiązków służbowych.

Odwaga jest jedną z najważniejszych i najpiękniejszych cnót żołnierskich. Ułatwia ona pokonywanie niebezpieczeństwa, szczególnie na wojnie powinna towarzyszyć każdemu działaniu żołnierza i na wojnie daje się ona najbardziej uwidocznić.

Przykład 71. Szeregowiec Bukowski Antoni z 76 pułku piechoty wraz z drugim żołnierzem eskortował więźniów z Grodna do Wilna i w czasie jazdy jeden z więźniów wyskoczył z jadącego pociągu. Szeregowiec Bukowski nie namyślając się wyskoczył również i uciekającego więźnia schwytał. Za czyn tej odwagi szeregowiec Bukowski otrzymał pochwałę i awans na starszego szeregowca.

Przykład 72. Starszy szeregowiec X. w roku 1924 w czasie patrolowania granicy nagle został ostrzela-

ny przez bandytów dywersantów, bez namysłu skoczył na nich, jednego bandytę schwytał a inni zbiegli.

Przykład 73. Wstyczniu 1924 roku w wojskowym więzieniu w Warszawie siedzieli bardzo niebezpieczni więźniowie — szpiedzy bolszewicy, którzy terrorem niszczyli dobro państwowe i skazani byli za to na śmierć.

Pozostający na wolności koledzy tych więźniów, postanowili zrobić napad na więzienie, ażeby tych skazanych więźniów odbić i pewnego dnia podkraǳło się ich dwóch pod więzienie. Zauważył to klucznik — szeregowiec Olejnik i zaalarmował komendanta warty, sierżanta Błaszczyka, który rzucił się na podejrzanych osobników; jednego schwytał, a drugi uciekł. Przy schwytanym znaleziono bomby, granaty i rewolwer. Za ten czyn przytołności umysłu i odwagi sierżant Błaszczyk został odznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej brązowym krzyżem zasługi.

P. Czy każdy żołnierz ma już wrodzoną odwagę?

O. Nie każdy ma wrodzoną odwagę, ale każdy żołnierz może rozwinąć w sobie i spotęgować odwagę w codziennej służbie przy ćwiczeniach i przy odpowiednich okazjach przez pokonywanie wrodzonego w sobie lęku przed niebezpieczeństwem.

Przykłady wyrabiania w sobie odwagi.

Przykład 74—77. Niejeden żołnierz, który nigdy w życiu nie strzelał z broni palnej, ma lęk przed pierw-

szym strzałem na strzelnicy. Trzeba ten lęk w sobie pokonać silną wolą, opanować nerwy i strzelać spokojnie oddać.

Nie jeden żołnierz nasłuchawszy się o strasznym działaniu granatu ręcznego i o wypadkach z granatami ręcznymi ma lęk przed pierwszym rzuceniem ostrych granatów ręcznych, znów trzeba ten lęk pokonać.

Nie jeden żołnierz, nie umiejący pływać, nasłuchawszy się ile to bywa wypadków tonięcia, ma lęk przed wodą, a instruktor każe mu wskoczyć dowody. Znów trzeba ten lęk pokonać i do wody wskoczyć, bo tylko w ten sposób można się nauczyć.

Nie jeden żołnierz ma lęk przed przeskakiwaniem szerokich rowów, przed zeskakiwaniem z wysokich ścian lub przed przechodzeniem wąskiej kładki nad przepaścią. — Trzeba znów ten lęk pokonać. Odważnie ćwiczenia wykonać.

Po pierwszym wykonaniu takich niebezpiecznych ćwiczeń później wykonywane się je bez lęku tak jakby były zupełnie bezpieczne.

P. Czy odwaga jest potrzebna żołnierzowi?

O. **Odwaga w boju często ratuje żołnierza od śmierci, a zawsze prowadzi do zwycięstwa.**

Męstwo i waleczność.

Odwaga, wykazana w boju, w walce i w bardzo groźnych niebezpieczeństwach nazywa się męstwem i walecznością.

P. Kiedy żołnierz jest mężny i waleczny?

O. Żołnierz jest mężny i waleczny, gdy jest odważny w najgroźniejszym niebezpieczeństwie w boju i w obliczu śmierci.

P. Dlaczego odwaga, męstwo i waleczność tak niezbędne są żołnierzowi polskiemu?

O. Odwaga jest potrzebna żołnierzowi polskiemu dlatego, że na wojnie w boju żołnierz polski spotyka się z przewagą liczebną nieprzyjaciela, którego jednak swą walecznością będzie musiał pobić i zwyciężyć.

Wojsko Polskie od wieków słynie jako najwaleczniejsze na całym świecie.

W ubiegłych wojnach dało nam dużo przykładów swej waleczności, dzięki której zwyciężało wielokrotnie silniejszego nieprzyjaciela.

Przykład 78. Król Bolesław Chrobry przed 900 laty na czele kilkutysięcznego walecznego swego wojska zwyciężył Niemców, Czechów, Księcia Kijowskiego i rozszerzył granice państwa polskiego po morze Bałtyckie, rzekę Łabę, Dunaj i poza Bug.

Przykład 79. Dzielny Książę Bolesław Krzywousty przez całe swe panowanie z nielicznym lecz walecznym wojskiem bronił Ojczyzny przed Niemcami i na 47 stoczonych bitew w 46 odnosił zwycięstwo.

Przykład 80. Król Władysław Jagiełło dzięki waleczności swego rycerstwa odnosił w roku 1410 w bitwie pod Grunwaldem świetne zwycięstwo nad Krzyżakami i łamił ich dotychczasową potęgę.

Przykład 81. Hetman Jan Tarnowski w roku 1531 na czele 6 tysięcy swego wojska w bitwie pod Obertynem rozbił 20 tysięcy Wołochów i zdobył wszystkie ich działa.

Przykład 82. Wielki król Stefan Batory w latach 1579—1581 w wojnie z potężnym carem Iwanem Groźnym na czele nielicznych ale walecznych swych wojsk zdobył wiele silnych twierdz moskiewskich i podchodził swemi podjazdami pod Moskwę. Car Iwan Groźny przez swych posłów na klęczkach błaga króla Stefana Batorego o pokój i w ten sposób ratuje się od ostatecznej zagłady.

Przykład 83. Hetman Karol Chodkiewicz w roku 1605 w bitwie pod Kirchholmem z czterema tysiącami swego wojska rozbija całkowicie 14 tysięcy wyborowego wojska szwedzkiego.

Przykład 84. W bitwie pod Chocimem w roku 1621 Hetman Karol Chodkiewicz w 65 tysięcy wojska polskiego zwycięża 200 tysięcy Turków.

Przykład 85. Hetman Stanisław Żółkiewski w roku 1610 w bitwie pod Kłuszynem na czele 4 tysięcy walecznego wojska polskiego rozbija 48 tysięczną armję moskiewską.

Przykład 86. Król Władysław IV w 1633 roku na czele 20 tysięcy Polaków zdobywa potężną twierdzę Smoleńsk i zmusza stutysięczną armję moskiewską do kapitulacji.

Przykład 87. Król Jan Kazimierz w bitwie pod Beresteczkiem w roku 1651 na czele 60 tysięcy — gromi 200 tysięcy kozaków i tatarów.

Przykład 88. Hetman Jan Sobieski (późniejszy król) w roku 1667 pod Podhajcami w 3 tysięcy obronił się 100 tysiącom Turków, a w roku 1676 pod Żórawnem w 16 tysięcy swego wojska — zwycięża 200 tysięcy Turków. —

Przykład 89. W 1808 roku w Hiszpanji szwadron

polских szwoleżerów pod dowództwem rotmistrza Kozielskiego na oczach wielkiego wodza cesarza Francuzów — Napoleona I, w 10 minut zdobył wawóz Samossiera, najeżony 4 baterjami armat i przełamał pozycję hiszpańską, której nie mogły zdobyć dwa pułki walecznej piechoty francuskiej.

Przykład 90. W roku 1798 generał Kniaziewicz pod Mogliano na czele 300 legionistów rozbija 5 tysięcy austriaków, a w bitwie pod Nepi jeden bataljon legionistów rozbija korpus austriacki i zdobywa ośm armat.

Przykład 91. Kapitan Młokosiewicz na czele 150 ludzi z 4 p. p. i 2 armatami zajmował w Hiszpanji fort nadmorski Fuengirola i został otoczony i zaatakowany od lądu przez kilka tysięcy Anglików, a od morza przez okręty angielskie. Anglicy zaproponowali mu kapitulację, lecz Polacy z pogardą odrzucili tę propozycję i tak się dzielnie bronili i walczyli, że zatopili jeden okręt angielski. W nocy zrobili wypad na piechotę angielską i wysadzili w powietrze kilka armat angielskich. Bez żywności, bez wody bronili się Polacy zażarcie, aż wreszcie nadszedł bataljon polski z odsieczą wówczas obrońcy wypadli z fortu, a Anglicy wzięci w dwa ognie zostali wypchnięci do morza, a w końcu rozbitki angielskie na okrętach uciekły.

Przykład 92. Wojsko Polskie w latach 1919 — 1920 zawsze walczyło z przeważającemi siłami nieprzyjacielskiemi, a jednak swą walecznością pokonało nieprzyjaciela i ostatecznie wyszło z wojny zwycięsko.

W bitwie pod Warszawą w sierpniu 1920 roku armja polska rozbiła dwakroć liczniejszą armję rosyjską, biorąc 60 tysięcy jeńców i zdobywając 200 dział, tysiąc ciężkich

karabinów maszynowych i wiele innego materiału wojennego. —

W bitwie nad Niemnem we wrześniu i październiku 1920 roku wojsko polskie ostatecznie rozgromiło armję rosyjską, zdobywając 20 tysięcy jeńców i 100 dział i zmusiło Rosję do pokoju.

Przykłady odwagi, męstwa i waleczności pojedynczych żołnierzy.

Przykład 93. Za króla Stefana Batorego w czasie wojny z Moskwą, w roku 1579—1581 przy zdobywaniu fortecy Wielkie Łuki, żołnierz z piechoty, chłop Wieloch na ochotnika odważył się podejść pod bramę fortu; podpalił ją i przez to umożliwił wojsku wdarcie się do fortu. Król Batory za ten czyn mianował Wielocha szlachcicem i podarował mu dobra ziemskie.

Przykład 94. Piękny przykład poświęcenia i męstwa w obronie Ojczyzny dał nam Hetman Stanisław Żółkiewski w bitwie pod Cecorą, gdy otoczony z nieliczną garstką wojska przez przeważające siły tureckie walczył do ostatniego tchu i nie uszedł z pola bitwy jak mu radzono, lecz cofał się ostatni, aż został przez Turków rozniesiony na szablach.

Przykład 95. W bitwie pod Racławicami w 1794 roku w szturmie na armaty rosyjskie — chłop kosynier Bartosz Głowacki wyprzedził innych towarzyszy, dopadł armaty w której był już zapalony lont do wystrzału, rzucną czapką zdmuchnął proch i zgasił lont, a kosą zniszczył obsługę armaty.

Za czyn ten został Bartosz Głowacki podniesiony przez Naczelnika Kościuszkę do godności szlacheckiej.

Przykład 96. Za Księstwa Warszawskiego w 1809 roku w czasie wojny Polski z Austrią, wachmistrz Jaszczółd z kilkoma żołnierzami przekradł się w nocy przez linję austriacką i porwał generała Bückinga z jego kwatery.

Przykład 97. W czasie wojny polsko-rosyjskiej w 1830—1831 roku w obronie Warszawy — kapitan Ordon broniący fortu na Woli, gdy fort był już opanowany przez Rosjan, skoczył do lochów, zapalił prochy i wysadził fort wraz z moskalami w powietrze.

Przykład 98. Brawurowy przykład waleczności dał nam w bitwie pod Raszynem w 1809 roku Książę Józef Poniatowski, gdy z fajeczką w zębach osobiście prowadził bataljon 8 p. p. do przeciw uderzenia na Austriaków i wyrzucił ich z zajętej grobli falenckiej.

Przykład 99. W czasie boju pod Konarami w maju 1915 roku sierżant Brzozowski z 5 p. p. był wysłany wraz z dwoma legionistami dla spatrołowania lasu, gdzie niespodziewanie natknął się na gromadę rosyjskich żołnierzy; bez namysłu uderzył na nich i w rezultacie zabrał 58 jeńców.

Przykład 100. W tejże bitwie legionista Albin z V. Baonu, strzelając, pozostał w okopie nie zauważwszy odwrotu kolegów; trzymając się na stanowisku podpuścił patrol nieprzyjacielski i nagle ostrzelawszy ich z bliska kilku zranił, a 7-miu wziął w niewolę i pod ogniem nieprzyjacielskim odprowadził do dowództwa pułku.

Trudno wybierać wszystkie przykłady odwagi, męstwa i waleczności żołnierzy polskich z czasu ostatniej wojny. Za te czyny kilka tysięcy zostało odznaczonych orderem „VIRTU-

TI MILITARI", a kilkadziesiąt tysięcy „KRZY-
ZEM WALECZNYCH”.

P. Co spotyka mężnych i walecznych żoł-
nierzy?

O. Walecznych żołnierzy spotyka zwy-
cięstwo oraz zaszczytne odznaczenia wojsko-
we: pochwała, krzyż „virtuti militari” i „krzyż
walecznych”, a oprócz tego szeregowych awans
na oficera.

Grzechy przeciw odwadze.

P. Jakie są grzechy przeciw odwadze?

O. Największym grzechem przeciw odwa-
dze jest hańbiące żołnierza tchórzostwo.

P. Który żołnierz jest tchórzem?

O. Ten żołnierz jest tchórzem, który ze
strachu przed niebezpieczeństwem lub w wal-
ce opuszcza swe stanowisko bez rozkazu,
ucieka lub poddaje się, albo w natarciu po-
zostaje w tyle lub chowa się.

Również tchórzem jest ten, który w oba-
wie kary kłamie i nie ma odwagi przyznać
się do popełnionego przewinienia.

P. Jakie kary grożą za tchórzostwo?

O. Za ucieczkę ze strachu w boju z po-
la walki lub za namawianie w boju do uciecz-
ki grozi kara śmierci.

Kto z tchórzostwa w czasie wymarszu do
walki lub w czasie boju pozostaje w tyle, lub
uszkodzi swą broń, albo porzuci broń — ule-
gnie karze do 5 lat więzienia.

Kto udaje rannego lub przez uszkodzenie
ciała lub upicie się, chce się uchylić od
walki, będzie karany do 5 lat więzienia.

Również kto z obawy przed osobistym nie-
bezpieczeństwem naruszy obowiązek służbo-
wy, będzie karany więzieniem do lat 3.

Samodzielność i przedsiębiorczość.

P. Na czym polega samodzielność i przed-
siębiorczość?

O. Samodzielność i przedsiębiorczość po-
lega na wypełnianiu otrzymanego rozkazu i
zadania w zmienionych okolicznościach ale
zgodnie z zadaniem i w duchu otrzymanego
rozkazu oraz na wypełnieniu obowiązków
i zadań wówczas, gdy się nie otrzymuje roz-
kazu.

Przykład 101. Dowódca baonu przywołuje szere-
gowca Z. i mówi: „Pójdziecie do 6 kompanji i zamelduj-
cie porucznikowi G., ażeby się zgłosił zaraz do mnie do
kancelarji”.

Szeregowiec Z. poszedł do 6 kompanji i porucznika G.
nie zastał. Cóż ten szeregowiec ma zrobić? Czy wrócić
z niczem i zameldować dowódcy baonu, że porucznika
nie zastał? Nie, szeregowiec ma własnym pomysłem szu-
kać porucznika, aż go znajdzie i rozkaz zamelduje.

Przykład 102. W listopadzie 1924 roku nadeszła
z D. O. K. Nr. IV na stację kolejową skrzynka z kablem
dla 27 p. p.

Dowódca baonu kazał starszemu szeregowcowi przy-

wieźć kabel, dając mu fracht i 3 złote na zapłacenie przewozu.

Trzeba trafić, że za przewóz należało się 3 złote i 20 groszy, a więc brakowało st. szeregowcowi 20 groszy.

Cóż w tem położeniu zrobił starszy szeregowiec?

Gdyby to był samodzielny i przedsiębiorczy żołnierz, to zapewne dołożyłby swoje 20 groszy i wykupiłby kabel lub gdyby nie miał 20 groszy, pożyczylby od kogośkolwiek? Ale ten starszy szeregowiec nie był samodzielnym, więc przyszedł do koszar do dowódcy baonu po 20 groszy, lecz dowódca od rana był o 7 klm od koszar na ćwiczeniach polowych, po ćwiczeniach pojechał do domu na obiad i przybył do koszar po obiedzie o godzinie 15. a starszy szeregowiec cały ten czas czekał na niego, aby dostać 20 groszy, zaś na stacji czekał wóz z parą koni. Dostał 20 groszy ale gdy wrócił na stację było już zapóźno, ażeby tego dnia kabel wykupić i w ten sposób z braku samodzielności straciło dzień na próżno 2-ch ludzi i para koni.

Przedsiębiorczość i samodzielność mają wielkie znaczenie na wojnie i w boju, kiedy okoliczności się zmieniają, rozkazu od przełożonych nie otrzymuje się, a żołnierz musi działać.

Przykład 103. Toczy się walka. Drużyna otrzymała zadanie zająć nieprzyjacielskie gniazdo oporu. Karabin maszynowy rozpoczął ogień, a sekcja grenadjerska posuwa się naprzód. Naraz granat nieprzyjacielskiej artylerji rozbija karabin maszynowy. Cóż teraz reszta fizyljerów będzie robić? Nie może pozostać bezczynna, musi choć w części zastąpić karabin maszynowy, rozpocznie ogień z karabinów, aż do momentu otwarcia ognia przez

grenadjerów, poczem będzie się posuwać naprzód i współdziałać z grenadjerami dopóki drużyna nie wypełni swego zadania.

Przykład 104. Sekcja grenadjerska zbliżyła się do nieprzyjaciela na 200 metrów; grenadjer z garłaczem widzi o kilkanaście metrów na przodzie dobre dla siebie stanowisko, skąd będzie mógł ostrzeliwać nieprzyjacielski karabin maszynowy swoim garłaczem. Cóż on robi? Czy będzie czekał, aż mu sekcyjny to stanowisko wskaże i rozkaże strzelać.

A od czego samodzielność i przedsiębiorczość. Przecież drużyna ma za zadanie zniszczyć gniazdo oporu nieprzyjaciela i każdy żołnierz w drużynie do tego celu dąży, więc grenadjer z garłaczem samodzielnie zajmie stanowisko i będzie ostrzeliwał nieprzyjacielski karabin maszynowy.

Przykład 105. W kwietniu 1919 roku sierżant Chodacki z 8 kompanji 7 p. p. Leg. był z kilkunastu ludźmi na placówce. W pewnej chwili czujka spostrzegła jakieś podejrzané ruchy w pobliskiej wsi Łobozni i zawiadomiła sierżanta, który z własnej inicjatywy wysłał zaraz do wsi patrol pod dowództwem dzielnego kaprała. Patrol zbadał, że we wsi grupuje się nieprzyjaciel do natarcia. Sierżant Chodacki natychmiast zawiadomił dowódcę kompanji. Kompanja w kilkanaście minut już była przygotowana do uderzenia na nieprzyjaciela, poczem uderzyła i rozproszyła go. I tak dzięki swej samodzielności i przedsiębiorczości sierżant Chodacki ochronił własną placówkę i kompanję od zaskoczenia przez nieprzyjaciela i przyczynił się do rozbicia tegoż.

Przykład 106. W maju 1920 roku w bitwie pod Antonowem starszy szeregowiec Nagiel z 27 p. p. dał pię-

kny przykład nie tylko męstwa, ale i samodzielności, gdyż kiedy została wybita obsługa karabina maszynowego przy jego drużynie, sam z własnej inicjatywy skoczył do karabina maszynowego i skutecznymi strzałami powstrzymał nieprzyjaciela. Został odznaczony za ten czyn krzyżem wirtuti militari.

Przykład 107. W lipcu 1920 roku w bitwie nad Styrem koło Czarторыska bolszewicy przeprowadzili się przez rzekę i zaatakowali baon III 27 p. p., lecz skutecznym ogniem i przeciwuderzeniem zostali odrzuceni i zmuszeni do odwrotu; zaczęli się wycofywać w kierunku mostu na Styrze. Widząc to plutonowy Kulesza z 10 kompanii 27 p. piechoty z własnej inicjatywy rzucił się z kilkunastu ludźmi na most, ażeby go podpalić i odciąć drogę odwrotu bolszewikom. Dzięki samodzielności i przedsiębiorczości plutonowego, zdobyto wielu jeńców i karabinów.

Za czyn ten plutonowy Kulesza został odznaczony krzyżem wirtuti militari.

Przykład 108. W bitwie pod Czarторыkiem w lipcu 1920 roku, kiedy bolszewicy w sile bataljonu uderzyli na kompanię 27 p. p., sierżant Boliński — dowódca plutonu z sąsiedniej kompanii z własnej inicjatywy na czele 30 ludzi z karabinem maszynowym uderzył z boku na flankę i tyły nacierających bolszewików — przyczynił się do zupełnego zniszczenia całego bataljonu bolszewickiego. Za ten czyn przedsiębiorczości i samodzielności odznaczony został krzyżem wirtuti militari.

Przykład 109. Wysłano patrol na zwiady do pewnej wsi, ażeby stwierdzić czy jest zajęta przez nieprzyjaciela. Idzie patrol w kierunku tej wsi i spostrzega zdaleka nieprzyjacielski patrol.

Cóż nasz patrol zrobi? Dowódca patrolu musi sam

zdecydować, czy ma się schować i przepuścić nieprzyjacielski patrol, czy ma patrol napaść, czy ma patrol ominąć i iść dalej, ażeby zadanie swe wypełnić? W tym wypadku musi wykazać pełną samodzielność i postąpi tak, ażeby główne swe zadanie, to jest spatrołowanie wsi wykonać.

Przykład 110. Wystawiono placówkę na drodze i na moście z zadaniem, ażeby strzegła drogi i mostu i ażeby przez drogę i most nie przepuściła nieprzyjaciela.

Placówka strzeże dobrze tej drogi i spędziła nieraz z niej nieprzyjaciela, ale pewnego razu widzi, że nieprzyjaciel przeprawia się w bród przez rzekę o kilkaset metrów na prawo od drogi na odcinku nie podlegającym placówce,

Cóż placówka ma zrobić? Czy ma siedzieć i patrzeć spokojnie na przechodzącego przez rzekę nieprzyjaciela?

Przedsiębiorczy i samodzielny dowódca tej placówki obmyśli sposób i rozkaże tego nieprzyjaciela zniszczyć.

Prawdomówność.

P. Dlaczego wymagamy od żołnierza prawdomówności?

O. Żołnierz jest prawdomówny, gdyż dobro służby tego wymaga. W wojsku musi być zaufanie. Przełożony ufa swemu podwładnemu i wierzy w to, co podwładny melduje lub mówi. Podwładny nie może zawieść zaufania swego przełożonego. Nieprawdziwy lub zgola fałszywy meldunek może spowodować zgubne następstwa.

Przykład 111. W polu dowódca kompanii wysy-

ła naprzód patrol na zwiady, chcąc się dowiedzieć, czy we wsi odległej o dwa kilometry jest nieprzyjaciel.

Żołnierze tego patrolu boją się wejść do wsi, po pewnym czasie wracają z meldunkiem, że byli we wsi i patrolowali ją lecz nic nie znaleźli.

Dowódca kompanji opierając się na tym meldunku idzie pewnie z całą kompanją do tej wsi, a tu nagle i niespodziewanie dostaje się pod silny ogień karabinów maszynowych i kompanja ponosi ciężkie straty w zabitych i rannych. W tym wypadku fałszywy meldunek spowodował klęskę.

W innym wypadku patrol wysłany dla zbadania nieprzyjaciela został ostrzelany, lecz nie zbadał dokładnie pozycji nieprzyjacielskich, wrócił do swej kompanji i melduje, że pozycja nieprzyjacielska jest bardzo silna, że dla jej zdobycia trzeba pomocy artylerji, że trzeba nacierać całym bataljonem.

Dowódca wierząc w ten meldunek jak w prawdziwy robi przygotowania do natarcia, grupuje bataljon, artylerja strzela kilkadziesiąt pocisków, baon rusza do natarcia i przekonywuje się, że tam była tylko placówka nieprzyjacielska. W tym wypadku przez nieprawdziwy meldunek stracono wiele drogiego czasu w walce i zużyto niepotrzebnie cenną amunicję.

Dobry i honorowy żołnierz nie splami się nigdy kłamstwem.

P. Co grozi za fałszywy meldunek?

O. Grozi kara do 6 miesięcy więzienia.

W drobnych wypadkach za kłamstwo i chęć oszukania przełożonego — grozi kara aresztu.

Koleżeństwo.

P. Na czym polega koleżeństwo?

O. **Koleżeństwo polega na wzajemnym współżyciu, wzajemnej pomocy i na wzajemnym czuwaniu nad sobą.**

P. Dlaczego każdy żołnierz ma być kolegą?

O. Żołnierze są kolegami dlatego, że każdy żołnierz, niezależnie od tego w której kompanji lub w pułku służy lub do jakiego rodzaju wojska należy, zawsze służy dla jednego celu, dla obrony Ojczyzny, każdy żołnierz nosi mundur jako widomy znak tej służby, każdy jednakowo żyje i jednakowo pracuje.

P. Który żołnierz jest dobrym kolegą?

O. Ten jest dobrym kolegą, który dzieli się w każdej chwili dobrą myślą, słowem i dobrym czynem, który w potrzebie dopomaga, a obroni w niebezpieczeństwie i który czuwa nad dobrą sławą kolegi.

Przykład II2. Masz zmartwienie, dobry kolega przyjdzie i powie dobre słowo—rozweseli cię.

Trudno pojmujesz ćwiczenia i naukę służby, dobry kolega objaśni ci to ćwiczenie i nauczy cię służby.

Wypiłeś za dużo i zaczynasz awantury, dobry kolega weźmie cię natychmiast w swą opiekę przemówi do rozumu lub serca, a gdy to nie pomoże odstawi cię w takie miejsce, że nie narazisz się na szwank, ani swego osobistego imienia, ani imienia żołnierza, Wypada kolej-

ka na służbę, a tu z rodziny ktoś przyjechał — dobry kolega zastąpi cię w służbie.

Masz skłonność robić awantury po napiciu się — dobry kolega czuwa nad tobą, żebyś w miarę wypili w tej chwili nie pozwoli ci więcej pić.

Zadałeś się z nieodpowiedniem towarzyszem, dobry kolega ostrzeże cię w porę.

P. Czy ze względów koleżeńskich można zataić zaniedbanie w służbie, przewinienie służbowe i inne nadużycia?

O. Ze względów koleżeńskich nie wolno zataić nadużyć służbowych, gdyż dobre koleżeństwo musi dopomagać przełożonym w ich dążeniu i pracy nad wyrobieniem dobrych żołnierzy.

Przykład 113. Jeżeli kolega lubi wypić, a po upiciu się awanturować, ty go powstrzymałeś od picia, powstrzymywałeś go od awantur, a on mimo to narobił takich awantur, że skompromitował siebie i splamił mundur żołnierza, masz obowiązek zameldować o tem przełożonemu, ażeby on wpłynął na twego kolegę swoją powagą, albo za winę pociągnął do kary.

Jeżeli jesteś w służbie, a twój kolega przekroczył przepis służbowy, nie możesz puścić tego płazem, lecz dla dobra służby masz obowiązek zameldować przełożonemu.

P. Kiedy się najlepiej poznaje kolegę?

O. Kolegę poznaje się w wielkiej potrzebie, a szczególnie w niebezpieczeństwie w boju.

Przykład 114. W lipcu 1924 roku por. Chronowski z 80 p. p. kaptał się w rzecę Szczarzę i w pewnym

momencie zaczął tonąć. Zobaczył to jego kolega porucznik Babiarczyk i rzucił się tonącemu na pomoc, lecz nie zdążył go uratować i sam też utonął.

Koleżeństwo wymaga, ażeby koledze zagrożonemu przez przeciwnika przyjść z pomocą.

Z wojny mamy dość przykładów, kiedy żołnierz z narażeniem własnego życia ratował swych kolegów.

Przykład 115. W bitwie pod Tatarzynówką 31 maja 1920 roku na rannego plutonowego Kulę z 27 p. p. rzuciło się 2-ch kozaków, ażeby go szablami zarębać; szeregowiec Dymarczyk Józef pośpieszył z pomocą i celnymi strzałami obojdwóch kozaków zabił.

W tej samej bitwie szeregowiec Kwoćko przybiegł z pomocą porucznikowi Szczepańskiemu rannemu ciężko w brzuch, na którego najeżdżali kozacy. Szeregowiec Kwoćko ostrzeliwując się najeżdżającym kozakom, wyniósł rannego porucznika do punktu opatrunkowego.

Przykład 116. W 1915 roku porucznik Grudziński wraz z 2-ma legionistami wyruszył na patrol dla zbadań pozycji nieprzyjacielskiej; moskale podpuścili ich blisko pod swe okopy i wszystkich celnymi strzałami ciężko zranili. Wyruszyło kilku ochotników z kompanji, ażeby pomóc rannym i wynieść ich; jedni z nich ostrzeliwali nieprzyjaciela, a sanitariusze czołgając się zbliżali się do rannych; kilku tych ochotników zostało rannych zanim udało im się uratować kolegów, jednak porucznik Grudziński już nie żył.

Przykład 117. W listopadzie 1919 roku pod wsią Dzierzanówką patrol z 10 kompanji 14 p. p. został znie-nacka napadnięty przez konny oddział bolszewicki. Dwa

speracze najbardziej wysunięci byli najwięcej zagrożeni, gdyż na nich nacierało 4-ch jeźdźców bolszewickich. W tym krytycznym momencie szeregowiec Miodek, chcąc ratować kolegów, skoczył ku kozakom, celnym rzutem granatu ręcznego zabił 2-ch, a 2-ch zranił i w ten sposób ocalił kolegów od zguby.

P. Kto jest złym kolegą?

O. Ten żołnierz jest złym kolegą, który myśli tylko o sobie, który w niebezpieczeństwie kolegę opuści lub nie da mu pomocy, który nie dba o honor kolegi (pijanego zostawił w karczmie lub na ulicy), który z kolegi drwi, kpi i wyśmiewa się (szczególnie z żołnierza kolegi niezaradnego).

W y t r w a ł o ś ć.

P. Dlaczego żołnierz powinien być wytrwały?

O. Żołnierz powinien być wytrwałym dlatego, że wytrwałość zawsze dopomaga i prowadzi do zwycięstwa.

Żołnierz powinien być wytrwały w każdej czynności służbowej.

P. Kiedy szczególnie żołnierz powinien odznaczyć się wytrwałością?

O. Dobry żołnierz odznacza się wytrwałością w czasie wojny w najcięższych położeniach czy to w trudnych marszach, czy też w ciężkich i długich walkach.

Przykład 118. Pewien szeregowiec analfabeta pragnął się nauczyć czytać i pisać, ale szczególnie ciężko

szła mu ta nauka. Wytrwał w tej nauce pół roku i nauczył się zupełnie dobrze czytać i pisać. Innemu analfabecie brakło tej wytrwałości, więc się nie nauczył.

Przykład 119. Znałem podoficera, który pracował w C. S. P. Z. Nr. 2, i lubił sport, ale był bardzo słaby fizycznie. Widziałem jak przez cały rok wytrwale codziennie godzinę lub półtorej ćwiczył się w gimnastyce, w biegach, skokach i t. p. Po roku był najlepszym sportowcem w szkole i na zawodach zdobywał pierwsze nagrody.

Przykład 120. W 2-giej kompanii 1 p. p. Leg. służył legionista Antoni Kręcicki. Był to wielki patriota, wielki entuzjasta czynu orężnego, ale tak mizernego ciała, że zdawało nam się wszystkim, którzy go znaliśmy, że w polu nie wytrzyma i miesiąca.

I gdy tutaj nazwisko tego kolegi wymieniam, schylam czoło przed ogromem jego siły wytrwania.

W marszach jego nogi były całe w ranach, jednak ani razu nie wsiadł na wóz; również jego plecy były jedną raną, jednak najserdeczniejszemu przyjacielowi nie pozwolił wziąć swego plecaka.

Gdy staliśmy w okopach nad Stochodem trząsł się od febry, jednak nie odszedł nawet do pułkowej izby chorych. Dzięki sile ducha wytrwał w polu dwa lata. Dopiero w końcu 1916 r., gdy Legjony ściągnięto z frontu do kraju, kolega Kręcicki rozchorował się z wyczerpania i długi czas kurował się w szpitalu.

Moralność i religijność.

P. Który żołnierz jest religijny i moralny?

O. Ten, który wierzy w Boga i żyje według przykazań Boskich, oraz ten, który zna

i kocha swą religję i gotów jest swej wiary bronić, oraz ten, który uszanuje każdą inną religję i nie wyśmiewa się z niej ani jej ubliża.

O. Dlaczego żołnierz powinien być religijnym?

O. Żołnierz powinien być religijnym i moralnym dlatego, że wiara w Boga dodaje człowiekowi, a więc i żołnierzowi siłę do życia i wypełniania ciężkich obowiązków. Kto żyje według przykazań Boskich, temu nie trudno wypełnić dobrze wszystkie obowiązki i powinności żołnierskie.

Wszyscy wielcy i sławni rycerze i żołnierze dawniejszej Polski, byli religijni i moralni, wierzyli w Boga i często w ciężkich chwilach czerpali z tej wiary siły do dalszej walki.

CZĘŚĆ DRUGA.

Służba wartownicza.

P. Co to jest służba wartownicza?

O. Służba wartownicza to bardzo odpowiedzialna służba żołnierska, polegająca na zapewnieniu bezpieczeństwa i strzeżeniu majątku skarbowego lub osób wojskowych.

P. Czem jest dla żołnierza służba wartownicza?

O. Służba wartownicza jest dla żołnierza w czasie pokojowym próbą jego wartości i dowodem wielkiego zaufania przełożonych, jednocześnie jest ta służba świętem obowiązkiem, który należy wypełnić do końca bez względu na zmęczenie, trud i niebezpieczeństwo.

P. Jak należy pełnić służbę wartowniczą?

O. Służbę wartowniczą należy pełnić ściśle według przepisów i otrzymanej instrukcji z całym poczuciem odpowiedzialności wytrwania na posterunku, aż do zmiany, oraz z gotowością obrony powierzonego straży mienia lub osób do ostatniego tchu.

P. Co to jest warta?

O. Warta jest to kilku lub kilkunastu żołnierzy pełniących służbę wartowniczą.

P. Co to jest posterunek?

O. Posterunek jest to miejsce na którym wartownik pełni swą służbę wartowniczą.

P. Co to jest wartownik?

O. Wartownik jest to żołnierz pełniący służbę wartowniczą.

Przełożeni warty.

P. Kto jest przełożonym warty?

O. Przełożonemi warty są:

- 1) komendant warty,
- 2) oficer inspekcyjny oddziału dla wart wewnętrznych, lub oficer inspekcyjny garnizonu dla wart garnizonych;
- 3) dowódca oddziału dla wart wewnętrznych, lub komendant garnizonu dla wart garnizonych;
- 4) od capstrzyku do pobudki oficerowie rontowi.

P. Kto jest przełożonym wartownika?

O. Przełożonemi wartownika są: 1) rozprawiający, 2) komendant warty, 3) oficer inspekcyjny, 4) oficer rontowy, 5) dowódca oddziału lub komendant garnizonu.

Obowiązki wartownika.

P. Jakie są obowiązki wartownika?

O. **Obowiązkiem wartownika jest ochro-**

nić to, co jego straży powierzone zostało i wytrwać na posterunku aż do zmiany, gdyby nawet jego życiu groziło niebezpieczeństwo, obowiązkiem również jest znać dobrze przepisy służby wartowniczej oraz instrukcję danego posterunku i ściśle pełnić służbę wedle przepisów i rozkazów przełożonych.

P. Czego nie wolno wartownikowi czynić na posterunku?

O. **Wartownikowi na posterunku nie wolno: zejść z posterunku bez rozkazu swego przełożonego, nie wolno wypuścić z rąk broni, nie wolno siedzieć, spać, opierać się o ścianę, jeść, palić, śpiewać, przyjmować podarunków, wdawać się w rozmowy oraz załatwiać swoich potrzeb naturalnych.**

P. Dlaczego tego czynić nie wolno?

O. Dlatego, że wypuszczenie z rąk broni, siedzenie, palenie papierosów, rozmowa, osłabłyby gotowość wartownika do ochrony powierzonego mu mienia lub osób, a spanie lub opuszczenie posterunku nawet pozbawiłoby tej ochrony.

Skutki złego pełnienia służby wartowniczej.

Przykład 122. W maju 1920 roku w bitwie nad Bereziną został wzięty do niewoli przez bolszewików podporucznik Klucz z 67 p. p. i był odprowadzony do wyższego dowództwa bolszewickiego przez 2-ch wartowników bolszewickich.

W pewnym miejscu zatrzymano się na odpoczynek, wartownicy bolszewicy odłożyli karabiny i zaczęli kręcić papierosy. Skorzystał z tego momentu podporucznik Klucz, złapał jeden karabin i zanim się bolszewicy zorientowali obojgu przebił bagnetem i uciekł.

Przykład 123. W czasie wojny przebrało się dwóch naszych żołnierzy za cywilów i przekradli się daleko na tyły linii rosyjskiej, ażeby wysadzić most na rzece. Mostu pilnował wartownik nieprzyjacielski, jeden z naszych władający doskonale mową rosyjską wdał się w niewinną rozmowę z wartownikiem, który tak się zagadał, że nie zauważył jak drugi podszedł i jednym skokiem schwytał za gardło i zdusił.

Przykład 124. W 1919 roku szpieczy bolszewicy wysadzili w powietrze prochownię w Lublinie. Wartownik zginął, więc napewno nie wiadomo jak się to stało, ale prawdopodobnie źle pełnił służbę, nie ochronił prochowni od zamachu i siebie zgubił.

W 1923 roku również szpieczy bolszewicy wysadzili w powietrze prochownię na Cytadeli Warszawskiej, wartownicy zginęli, widocznie źle pełnili swą służbę, nie ochronili powierzzonego swej straży mienia, narazili państwo na wielką stratę, a siebie i wielu ludzi na śmierć.

Wytrwanie na posterunku.

Przykład 125. W listopadzie 1918 roku 8 kompanja 7 p. p. Leg. rozbroiła Niemców i obsadziła dworzec Wschodni na Pradze. Trzeba było użyć całą kompanję na liczne posterunki, ażeby obronić wszystkie magazyny i składy przed chciwą łupu ludnością. W tem wielkim zamieszaniu, jakie tego dnia panowało, zdarzyło się, że je-

den wartownik szeregowiec Juras stał bez przerwy i zmiany od godziny 16-ej do godziny 8-ej dnia następnego, a więc przez 16 godzin bez jedzenia i bez odpoczynku, gdyż w wielkim zamieszaniu rozprowadzający o nim zapomniał. Wartownik ten wytrwał tyle godzin i nie zeszedł z posterunku. Stwierdził to na drugi dzień dowódca kompanji, który obchodził rejon dworca i kontrolował posterunki.

Szeregowiec Juras otrzymał pochwałę i był postawiony jako wzór wartownika. Również na froncie szeregowiec Juras był bardzo walecznym żołnierzem.

Przykład 126. Kanonier Lisowski z 1 p. a. p. będąc wartownikiem na posterunku przy Okręgowych Zakładach Gospodarczych — pełnił dobrze swą służbę i choć to było w nocy spostrzegł zakradających się złodziei, nie udało mu się ich zaaresztować, ale ich spłoszył, złodzieje uciekli zostawiając łup.

Przykład 127. W lipcu 1924 roku widocznie szpieczy nieprzyjacielscy zrobili napad na prochownię w Biełsku, wartownik pełnił służbę czujnie i chociaż sam został ranny, jednak napastników odpędził i prochownię ustrzegł.

Zmiana wartownika.

P. Kto może zmienić wartownika na posterunku lub ściągnąć z posterunku?

O. Wartownika na posterunku może zmienić lub ściągnąć jedynie rozprowadzający lub komendant warty. Wartownik nie może dać się zmienić na posterunku żadnej innej osobie wojskowej, jak tylko rozprowadzającemu lub komendantowi wart.

P. Co czyni nowy wartownik przy zmianie posterunku?

O. Przy zmianie posterunku nowy wartownik informuje się u starego wartownika o szczegóły służby, sprawdza i przekonywuje się, czy przedmioty oddane jego straży są w całości i czy nie są uszkodzone.

P. Jak się zachowuje stary wartownik przy zmianie?

O. Stary wartownik informuje nowego wartownika o obowiązkach i szczegółach służby tego posterunku, oraz melduje rozprawdzającemu lub komendantowi warty o wszystkim, co w czasie jego służby zaszło na posterunku.

P. W jaki sposób wartownik na posterunku alarmuje wartę?

O. W wypadku niebezpieczeństwa lub naglej choroby wartownik na posterunku alarmuje wartę strzałem oddanym w górę.

P. Jak się zachowuje wartownik na posterunku, gdy nagle zachoruje.

O. Wartownik, gdy nagle zachoruje na posterunku, wzywa komendanta warty umówionym sygnałem, np. gwizdkiem lub przez nadchodzące osoby, w ostateczności alarmuje strzałem.

Przykład 128. Stoi wartownik przy magazynie i dostał wielkiego bólu brzucha. Idzie jakiś żołnierz. Wartownik go przywołuje i rozkazuje: „Biegnijcie szybko na wartownię i zameldujcie dowódcy warty, że zachorowa-

łem”. Żołnierz ten musi wartownika posłuchać jak przełożonego.

Prawa wartownika na posterunku. (Dowódcy warty, patrolu i wartownika).

P. Jakie ma prawa wartownik na posterunku?

O. Wartownik na posterunku w zakresie swej służby jest przełożonym wszystkich wojskowych i ma im prawo rozkazywania. Ma również prawo aresztowania i użycia broni.

Przykład 129. Stoi wartownik przy bramie wejściowej do koszar. Idzie żołnierz i chce wyjść, a wartownik mówi: „Wróć, wychodzić z koszar dzisiaj nie wolno”. Żołnierz ten musi usłuchać i wrócić.

P. Jak wartownik na posterunku występuje wobec starszych i wojskowych?

O. Wartownik występując wobec starszych wojskowych zachowuje formy wojskowe, jednak w razie potrzeby i od starszych wojskowych obowiązany jest wymusić posłuszeństwo.

Przykład 130. Stoi wartownik przy moście przez który przejazd konno i wozem jest wzbrowiony. Jedzie konno major. Co zrobi posterunek. Zamelduje: „Panie majorze, melduję posłusznie, przez most przejeżdżać konno nie wolno”. I napewno major, który przecież zna służbę wartowniczą — zasałutuje, zawróci konia i odjedzie.

Prawo aresztowania.

P. W jakich wypadkach wartownik na posterunku może aresztować?

O. Wartownik na posterunku może aresztować osoby cywilne i wojskowe w następujących wypadkach:

- 1) **gdy schwyta kogokolwiek na gorącym uczynku przy popełnianiu czynów karygodnych;**
- 2) **jeżeli aresztowanie okaże się konieczne w obronie powierzonych sobie rzeczy lub osób;**
- 3) **w razie napadu, lub czynnej albo słownej obrazy wartownika;**
- 4) **w razie wywołania przez kogokolwiek w obrębie posterunku zgorszenia publicznego lub zakłócenia porządku;**
- 5) **w razie nieusłuchania wartownika przez osoby cywilne lub wojskowe w sprawach służby wartowniczej.**

Przykład 131. Stoi wartownik na posterunku przy magazynie opałowym i spostrzega, że złodziej zabiera kilka szczap drzewa. Co wartownik robi? Zaaresztuje, gdyż schwytał złodzieja na gorącym uczynku kradzieży. Albo stoi ten wartownik na posterunku i widzi, że złodzieje zakradają się do obok stojącego magazynu kolejowego. Co ma zrobić? Również zaaresztować złodziei, chociaż chcieli ukraść rzecz nie wojskową.

Przykład 132. Stoi wartownik przy magazynie prowiantowym i zauważył, że jeden robotnik wychodzący wynosi z magazynu podejrzany pakunek. Co robi wartownik? Zatrzyma tego robotnika, sprawdzi co jest w pakunku — jeżeli okaże się prowiant lub rzecz wojskowa, aresztuje tego robotnika.

Przykład 133. Stoi wartownik przy więzieniu wojskowym, gdzie siedzą różni zbrodniarze wojskowi i zauważył, że dwóch cywilnych osobników podejrzanych obserwuje więzienie, wreszcie podchodzą w jego kierunku. Co robi wartownik? Zaaresztuje podejrzanych osobników.

Raz okazało się, że aresztowani przez wartownika przy wojskowym więzieniu w Warszawie dwaj podejrzani cywile, byli kompanami przestępców i chcieli ich wykraść z więzienia. Powyższe aresztowania były konieczne dla obrony powierzonych sobie rzeczy i osób.

Przykład 134. Stoi wartownik na posterunku, a jakiś przechodzący osobnik rzucił na niego kamieniem. Co robi wartownik? Aresztuje tego osobnika.

Przykład 135. Stoi wartownik przy bramie koszarowej przez którą chce wyjść na miasto bez przepustki pewien szeregowiec. Wartownik go nie puszcza, a ten szeregowiec rozzłoszczony zaklął na wartownika. Co robi wartownik? Aresztuje tego szeregowca, gdyż szeregowiec ten kłutwą obraził wartownika.

Inny wartownik stojący przy tej samej bramie nie chciał wpuścić do koszar pewnej panny, gdyż było to po godzinach przyjęć, a ta w złości powiedziała na wartownika „cham, idjota”. Co robi wartownik? Aresztuje tę pannę, gdyż obraziła go w służbie.

Przykład 136. Stoi posterunek przed budynkiem wyższego dowództwa i zdarzyło się, że jakieś pijane podejrzane osoby rozpoczęły w tem miejscu awanturę, krzyki i bijatykę. Co robi wartownik? Aresztuje awanturników, gdyż ci w obrębie jego posterunku zakłócili spokój i wywołali zgorszenie publiczne.

Przykład 137. Stoi wartownik przy prochowni,

w obrębie której nie wolno podejść bliżej jak na 100 kroków, idzie jakiś osobnik i przechodzi dozwolony rejon. Co robi wartownik? Zawoła stój, i powie, że nie wolno bliżej podchodzić, gdyby ten osobnik nie usłuchał, wówczas wartownik aresztuje go.

P. Kiedy jeszcze organa służby wartowniczej mają prawo aresztować.

O. Można aresztować tych szeregowych, którzy po capstrzyku bez przepustki przebywają poza koszarami.

Pozatem wymienione organa służby wartowniczej mają obowiązek aresztować na rozkaz swoich przełożonych i na pisemny rozkaz sądu wojskowego.

W jaki sposób przeprowadza się aresztowanie.

Przykład 138. Posterunek stojący przy składzie opałowym spostrzegł osobnika zabierającego drzewo i chce go aresztować. Jak to robi? Bierze karabin na gotuj broń i skierowawszy go na złodzieja wartownik głośno krzyknie „stój, — bo strzelę”, — osobnik stanął. Wartownik podchodzi z karabinem gotowym do strzału i mówi „rękę do góry, w tył zwrot”. Jesteście aresztowani (dotyka go bagnetem). Jeżeli ruszycie ręką albo będziecie uciekać, natychmiast zastrzelę, — maszerować do budki”. Aresztowany maszeruje, a wartownik cztery kroki za nim z karabinem do strzału. W budkę wartowniczej stawia aresztowanego twarzą do ściany i jeszcze raz go ostrzega, ażeby się nie ruszył.

Wartownik wcale nie rozmawia z aresztowanym,

lecz pilnie daje na niego pozór, przyczem daje znać na wartownię, że ma aresztanta i prosi o patrol do zabrania.

W groźniejszym wypadku — wartownik mający aresztowanego i nie mając pewnego sposobu powiadomienia o tem komendanta warty, alarmuje go strzałem.

Jeżeli budki niema najlepiej kazać aresztowanemu zrobić padnij i ostrzec go, że jak się poruszy będzie zastrzelony.

P. W jakich wypadkach może wartownik aresztować oficera?

O. Oficera może aresztować wartownik tylko w razie popełnienia przez oficera zbrodni zabójstwa, podpalenia, rozboju, kradzieży i zgwałcania lub jeżeli aresztowaniem można zapobiec tym zbrodniom.

W innych wypadkach należy stwierdzić tożsamość osoby oficera i zameldować o tem natychmiast swojemu przełożonemu.

Zdarzyły się wypadki, że bandyci i szpiegdy nieprzyjacielscy przebierali się w mundur oficerski, ażeby zmylić czujność wartownika szczególnie przy prochowniach i przy kancelariach.

P. Jak prowadzić aresztanta?

O. Aresztanta należy zawsze prowadzić przynajmniej cztery kroki przed sobą — ostrzec go, że w razie ucieczki będzie zastrzelony i mieć go ciągle na oku, a broń w pogotowiu.

Prawo użycia broni.

P. Kiedy wartownik może użyć broni?

O. Wartownikowi wolno użyć broni w następujących wypadkach:

1) dla własnej obrony w razie napadu, lub niebezpieczeństwa napadu, w razie napotkania czynnego oporu lub pogroźek;

2) w razie nieusłuchania rozkazu wezwania do natychmiastowego złożenia broni, lub w razie chwytania broni już po jej złożeniu;

3) jeżeli aresztant ucieka, a przez użycie broni życie innych osób nie jest narażone.

4) jeżeli użycie broni jest konieczne do obrony powierzonych sobie rzeczy lub osób.

Przykład 139. Wartownik stoi na posterunku przy prochowni i napada na niego kilku osobników. Co robi wartownik? Strzela i w ten sposób się broni.

Wartownik stoi na posterunku przy prochowni i spostrzega skradających się ku niemu kilku osobników. Wartownik przygotował karabin do strzału i w pewnym momencie na odległości kilkudziesięciu kroków krzyknął „stój!” bo strzelę”. Podejrzani osobnicy robią w tył zwrot i uciekają. Co robi wartownik? — Strzela.

Zaaresztowany osobnik niesłucha wartownika i nie chce iść, opiera się, awanturuje — wreszcie złapał z ziemi kamień i krzyczy: „ja cię zabiję” Co robi wartownik? Musi użyć kolby albo bagnetu, ażeby w ten sposób opór aresztowanego przełamać i zmusić go do posłuszeństwa.

Przykład 140. Aresztowano bandytę i odebrano mu pistolet i granat i położono obok. W pewnym momencie bandyta chwytą z powrotem swój pistolet. W tym

samym momencie wartownik bez uprzedzenia wali bandytę kolbą lub bagnetem, gdyż zdecydowaniem i szybkim użyciem swej broni może obezwładnić bandytę, który sięgał po pistolet nie dla zabawy, a dla użytku.

Stoi wartownik przy magazynie i zauważył, że zbliża się złodziej z jakimiś narzędziami śmiercionośnymi. — Wartownik krzyknął, „stój! bo strzelę” — osobnik stanął, wartownik podchodzi i krzyczy: „rzuć narzędzia na ziemię i rękę do góry, bo strzelę”. Osobnik nie rzuca i rękę nie podnosi. Wówczas wartownik uderza bagnetem lub strzela.

Przykład 141. Prowadzi wartownik aresztanta, który jest przestrzeżony, że w razie próby ucieczki będzie zastrzelony. W pewnym momencie aresztant korzysta z tego, że znalazł się przy zbiegu ulic, gdzie byli ludzie i ucieka. Co robi wartownik? — krzyknie: „stój, bo strzelę!”, jednak nie wystrzeli, bo są ludzie, których mógłby niewinnie zabić; więc wartownik skoczy za uciekającym aresztantem, ażeby go dopaść bagnetem lub kolbą i zmusić do zatrzymania się i posłuszeństwa.

P. Kiedy wartownik może śmiało strzelić za uciekającym aresztantem?

O. Za uciekającym aresztantem może wartownik strzelić wtedy, jeżeli niema w pobliżu ludzi, którym zagrażałby jego strzał.

Przykład 142. Wartownik eskortuje wóz napełniony karabinami, naraz jakieś podejrzane osobniki zbliżają się do wozu, Wartownik mówi: odejść od wozu, bo strzelę, a ci nie słuchają. Wartownik poraz drugi mówi: odejść od wozu, bo strzelę, a ci jeszcze bardziej zbliżają się do wozu. Co ma zrobić wartownik? Najlepiej niech kolbą lub bagnetem próbuje odpędzić napastników, a gdy-

by to nie wystarczało — to strzela, jeżeli strzał nie zagraża niewinnym ludziom.

Zachowanie się wartownika w czasie kontrolowania go przez przełożonych.

P. Jak się zachowuje wartownik na posterunku wobec kontrolujących go przełożonych?

O. W dzień wartownik zobaczywszy idącego swego przełożonego staje na miejscu na którym był postawiony i po zbliżeniu się przełożonego — melduje się jako posterunek i co w czasie jego służby zaszło na posterunku.

W nocy wartownik dopuści przełożonego do siebie dopiero po rozpoznaniu hasła i według głosu.

Przykład 143. Stoi wartownik na posterunku w nocy przy magazynie i słyszy, że ktoś zbliża się ku niemu. Gdy się zbliżył na odległość kilkudziesięciu kroków, wartownik wziął karabin w ręce gotowy do strzału i woła: stój! kto idzie? i słyszy odpowiedź: Oficer inspekcyjny!

Wartownik mówi: „podejdz na hasło”. Gdy oficer zbliży się na kilnaście kroków, wartownik drugi raz mówi „stój! hasło”. Jeżeli usłyszy prawidłowe hasło i rzeczywiście pozna oficera inspekcyjnego. — wartownik mówi: — wolno przejść, następnie gdy oficer zbliży się na sześć kroków, wartownik bierze na pas broń i melduje, co zaszło na posterunku.

Trzymanie broni przez wartownika.

P. W jaki sposób wartownik trzyma broń?

O. Wartownik trzyma broń na ramieniu lub na pasie. Tylko w chwilach, gdy chce aresztować, albo użyć broni, bierze ją w obie ręce gotową do użycia.

P. Kiedy wartownicy nakładają bagnety?

O. Wartownicy ochronni nakładają bagnety od capstrzyku do pobudki oraz cały czas przy aresztach i aresztantach.

P. Kiedy wartownik stoi z bronią naładowaną?

O. Wartownik ochronny stale stoi z bronią naładowaną.

P. Kiedy wartownik ładuje i rozładuje broń?

O. Ładowanie i rozładowanie broni odbywa się w momencie zmiany posterunków.

P. Co ma robić wartownik jeżeli zbliżająca się w nocy i zatrzymana osoba nie daje jasnej odpowiedzi, albo poda hasło fałszywe?

O. Jeżeli zatrzymana osoba daje niejasne odpowiedzi lub fałszywe hasło, powinien wartownik tę osobę zaaresztować.

P. Kiedy wartownikowi wolno wejść do budki wartowniczej?

O. Do budki wolno wejść wartownikowi tylko w czasie deszczu, gradu i śniegu. Jednak stojąc w budce musi zachować taką samą czujność i musi wyjść z budki, jeżeli tego wymaga służba.

Oddawanie honorów przez warty i wartownika.

P. Czy wartownik oddaje honory wojskowe?

O. Wartownik oddaje honory wojskowe zgodnie z przepisami o oddawaniu honorów wojskowych. Są jednak wypadki, że wartownik honorów nie oddaje.

P. Kiedy wartownik nie oddaje honoru wojskowego?

O. Wartownik nie oddaje honoru: 1) w nocy od capstrzyku do pobudki, 2) bez względu na porę dnia, jeżeli stoi z naładowaną bronią, z bagnetem na broni oraz gdy stoi przy aresztach lub aresztantach, 3) jeżeli stoi w kościele przy ołtarzu lub katafalku oraz w innych wypadkach na specjalny rozkaz.

P. Którego wartownika nazywamy wartownikiem przy broni?

O. Wartownika stojącego przed wartownią.

P. W jakich wypadkach wartownik przy broni wywołuje wartę pod broń?

O. Warta występuje bod broń: 1) do zmiany warty, 2) do oddania honorów, 3) do kontroli przez przełożonych, 4) w razie wybuchu pożaru w pobliżu, 5) w razie alarmu, 6) w razie niebezpieczeństwa, 7) do modlitwy, 8) na specjalny rozkaz przełożonych.

P. Komu warta oddaje honory?

O. Warta oddaje honory: 1) przed Przenajświętszym Sakramentem, 2) przed Prezydentem Rzeczypospolitej, 3) przed panującymi obcych, a w czasie wojny sprzymierzonych państw, 4) przed chorągwiami i sztandarami wojskowymi, 5) przed ministrem spraw wojskowych, 6) przed szefem sztabu generalnego, 7) przed generalnym inspektorem, 8) przed inspektorami armji, 9) przed dowódcą korpusu, 10, przed oficerem inspekcyjnym garnizonu, 11) przed dowódcą garnizonu, 12) przed generałami i pogrzebami wojskowymi.

Obowiązki rozprowadzającego.

P. Jakie obowiązki ma rozprowadzający?

O. Rozprowadzający ma obowiązek: 1) punktualnie zmieniać powierzone sobie posterunki, 2) podczas zmiany posterunków dopilnować dokładnego zdania i objęcia służby, 3) skutecznie na posterunku naładowanie broni przez nowego, a rozładowanie przez starego wartownika, 4) przepisowo maszerować ze zmianą na posterunek i z posterunku.

P. Jak często powinien się zmieniać wartownika na posterunku?

O. Normalnie co dwie godziny, w razie silnych mrozów lub wielkich deszczy — co godzinę.

P. Jakie są obowiązki dowódcy warty?

O. Obowiązki dowódcy warty: 1) znać doskonale instrukcję dla warty, 2) odebrać,

utrzymać i zdać w porządku inwentarz wartowni, 3) utrzymać karność i wzorową służbę wśród wartowników, 4) kontrolować posterunki, 5) za uchybienie lub nadużycia w służbie aresztować wartownika, a na jego miejsce żądać uzupełnienia, 6) chorego odesłać, żądać uzupełnienia, 7) czuwać przez całą służbę nad wzorowem jej pełnieniem.

O wszelkich zajściach meldować natychmiast oficerowi inspekcyjnemu.

Dowódcy warty nie wolno się oddalić z wartowni jak jedynie dla kontroli posterunków i dla zafatwienia naturalnej potrzeby.

Wolno mu w nocy spać tylko w tym wypadku, gdy ma specjalnego zastępcę, przeciwnie może dopiero spać po pobudce.

P. Jak wartownicy powinni się zachować na wartowni?

O. Na wartowni zachować spokój i porządek. Wolno czytać książki i pisać listy. — W nocy od capstrzyku do pobudki wolno spać tylko jednej zmianie, jedna zmiana jest w pogotowiu na wartowni, a jedna na posterunkach.

Nie wolno zdjąć z siebie pasa, ładownic i broni bocznej. W dzień nie wolno leżeć na pryczach lub spać.

Nie wolno grać w karty, pić alkoholu i przyjmować gości,

Grzechy czyli przestępstwa w służbie wartowniczej.

1) Niedbałe pełnienie służby i przez to dopuszczenie do kradzieży lub do ucieczki aresztanta.

2) Świadome dopuszczenie do kradzieży lub ucieczki aresztowanych.

3) Opuszczenie posterunku przez wartownika lub oddalenie się z wartowni bez zezwolenia.

4) Przyjmowanie podarunków, spanie na posterunku.

5) Niearesztowanie przestępcy.

6) Popelnienie występku kradzieży lub zniszczenie dobra skarbowego w czasie pełnienia służby wartowniczej.

7) Różne drobne przekroczenia przepisów służby wartowniczej.

P. Co grozi za przestępstwo w służbie wartowniczej?

O. Za przestępstwo w służbie wartowniczej grożą bardzo surowe kary.

P r z y k ł a d y:

Za opuszczenie posterunku przez wartownika lub przez dowódcę warty, jeżeli przez to poniesie skarb duże straty — grozi kara — dożywotnie więzienie, a w polu w obliczu nieprzyjaciela — kara śmierci.

W mniej ważnych wypadkach grozi za to kara więzienia do lat trzech.

Jeżeli dowódca warty lub wartownicy świadomie dopuszcza do przestępstwa zniszczenia mienia skarbowego, albo ucieczki aresztanta — grozi 10 lat więzienia.

Jeżeli jedynie przez niedbałe pełnienie służby dopuści do tego — grozi 5 lat więzienia.

Jeżeli wartownik nie zaaresztuje w porę przestępcy, grozi 5 lat więzienia.

Jeżeli przyjmie podarunek w celu umożliwienia przestępstwa, może być ukarany do 5 lat więzienia.

Jeżeli wartownik sam się dopuści przestępstwa kradzieży, może być karany do 10 lat więzienia.

Za drobne przekroczenia w służbie wartowniczej grożą kary dyscyplinarne,

CZĘŚĆ TRZECIA.

Obowiązki żołnierza wobec siebie, otoczenia i wobec rzeczy skarbowych.

Broń żołnierza.

„Główną znajomość broni, umiejętność obchodzenia się z nią i troskliwość w utrzymaniu jej w czystości jest sprawą honoru żołnierskiego“.

P. Do czego żołnierzowi służy broń?

O. Broń służy żołnierzowi do walki w obronie Ojczyzny i w obronie zagrożonego własnego życia.

P. Kiedy żołnierzowi wolno użyć broni?

O. Żołnierz używa broni na rozkaz swego przełożonego. Bez rozkazu wolno żołnierzowi użyć broni w czasie wojny w walce z nieprzyjacielem, w czasie służby wartowniczej, w wypadkach określonych regulaminem, oraz w obronie własnego zagrożonego życia.

Nie wolno nadużyć posiadania broni dla celów osobistych.

P. Co grozi żołnierzowi za nadużycie broni dla celów i zysków osobistych?

O. Za nadużycie broni dla celów osobistych grożą żołnierzowi surowe kary.

P. Co grozi za nieostrożne obchodzenie się z bronią?

O. Za nieostrożne obchodzenie się z bronią i spowodowanie uszkodzenia ciała, grozi żołnierzowi kara więzienia do lat 3, a w razie spowodowania śmierci do lat 5.

P. W jaką broń jest uzbrojony żołnierz piechoty?

O. Każdy pojedynczy żołnierz piechoty jest uzbrojony w karabin lub karabinek, bagniet, granat ręczny, pistolet, oraz w sprzęt obronny: łopatkę i maskę gazową. Pozatem piechota jest jeszcze uzbrojona w karabiny maszynowe, działka i moździerz piechoty.

P. W jaką broń jest uzbrojony żołnierz artylerji?

O. Artylerzysta jest uzbrojony w karabinek, szablę, pistolet. Pozatem artylerja uzbrojona jest w działą: armaty, haubice, moździerze, oraz w karabiny maszynowe.

P. W jaką broń jest uzbrojony żołnierz kawalerji?

O. Kawalerzysta jest uzbrojony w karabinek, szablę, lancę, pistolet. Pozatem kawalerja jest uzbrojona w karabiny maszynowe.

P. Jak są uzbrojeni żołnierze innych rodzajów wojska oraz służb?

O. Każdy żołnierz innych rodzajów wojska lub służb jest uzbrojony: w karabinek lub karabin, bagniet lub sztylet, pistolet a dla obrony przed gazami w maskę gazową.

P. Jak żołnierz powinien się obchodzić ze swą bronią?

O. Żołnierz powinien kochać swą broń i cenić jak najdroższy skarb. Powinien swą broń znać, umieć nią walczyć, powinien ją pielęgnować i utrzymywać w stałej zdolności do użytku.

P. Kiedy żołnierz rozstaje się ze swą bronią?

O. Żołnierz rozstaje się z bronią na rozkaz swych przełożonych. W boju, w walce żołnierz straci swą broń jedynie wraz z życiem.

P. Co grozi żołnierzowi za porzucenie lub utratę broni?

O. Za utratę broni grozi kara więzienia, za porzucenie broni w obliczu nieprzyjaciela — grozi kara śmierci.

P. Dlaczego żołnierz powinien kochać, znać i pielęgnować swą broń?

O. Żołnierz kocha, ceni i pielęguje swą broń dlatego, że broń w rękach żołnierza jest tem narzędziem, którym walczy i zwycięża nieprzyjaciela.

Broń jest dopóty groźna dla nieprzyjaciela, dopóki jest dobra i w pewnych rękach.

Jeżeli żołnierz nie będzie znał swej broni, nie będzie jej umiał użyć w walce, jeżeli tej broni nie będzie szanował, pielęgnował, jeżeli ją uszkodzi — zawiedzie go broń w walce w najgroźniejszej chwili. Jeżeli broń uszkodzi lub straci stanie się słabym i bezbronnym, zdanym na łaskę wroga.

Przykład 151. Jak dobry żołnierz kocha i pielęgnuje broń? Jeżeli żołnierz rzeczywiście kocha swą broń, stara ją się gruntownie poznać, uczy się pilnie składać, rozbierać, poznaje każdą część składową, jak się nazywa, do czego służy. Uczy się broń czyścić. Obchodzi się z bronią delikatnie. Pielęgnuje broń. Codziennie czyści. Po każdym strzelaniu lub ćwiczeniach czyści gruntownie. Dobry żołnierz za ostatni grosz kupi dobrego smaru, ażeby broń natłuścić, ażeby broń ochronić przed najstraszniejszym jej wrogiem — przed **rdzą**.

Dobry żołnierz ma zawsze swą broń w porządku.

Przykład 152. Jak dobry żołnierz nie rozstaje się z bronią? Na polu walki tylko śmierć rozłącza żołnierza od jego broni.

W czasie wojny polskiej w roku 1919—1920 było wiele takich wypadków, że żołnierze nawet ciężko ranni nie chcieli się rozstać ze swym karabinem, a chcieli go zabierać z sobą aż do szpitala. Iluż żołnierzy z narażeniem własnego życia pod ogniem wynosiło karabiny maszynowe. Iluż artylerzystów ostatkiem sił swych wyciągało armaty z niebezpieczeństwa.

Szczupłość tej książki nie pozwala przytoczyć tych przykładów.

Jeden z pięknych przykładów dali nam żołnierze polscy z przed stu lat.

W roku 1812, gdy cesarz Francuzów, Napoleon I, ruszył z swą wielką armją na Moskwę, poszło z nim 70 tysięcy wojska polskiego pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego.

Przyszły wielkie boje, a później jeszcze większe mrozy, od których zginęła wielka armja Napoleona.

Z 70-cio tysięcznego wojska polskiego wróciło z pod Moskwy do Warszawy 340 żołnierzy, ale przynieśli z sobą wszystkie chorągwie i sztandary i przyciągnęli wszystkie armaty, które z braku koni często ciągnęli własnymi rękami.

Wyjaśnienie: W powyższych pytaniach i odpowiedziach są zawarte tylko te ogólne wskazania o broni, które każdy żołnierz, niezależnie od tego w jakim rodzaju wojska służy, wiedzieć i przestrzegać powinien.

Wiadomości szczegółowe o każdej broni, w jaką żołnierz polski może być uzbrojony, znajdują się w specjalnych książeczkach, w których opisuje się czy to o karabinie i bagnecie, czy o karabinie maszynowym, czy o pi-stolecie, szabli lub lancy, granacie, armacie i t. d.

Należy sobie te książeczki kupić, ażeby naukę o broni ułatwić.

Ubiór żołnierza — mundur.

P. Z czego składa się ubiór żołnierza?

O. Ubiór żołnierza składa się: z kurtki (bluzy), spodni, płaszcza, czapki (rogatywka, furazerka, hełm), obuwia (trzewiki lub długie buty), oraz oznak specjalnych.

P. Jak się nazywa ubiór żołnierza?

O. Ubiór żołnierza nazywa się mundurem.

P. Czem jest mundur dla żołnierza?

O. Mundur jest widowym znakiem przynależności do stanu żołnierskiego.

Wraz z włożeniem munduru, wkłada żołnierz na siebie ciężkie lecz szlachetne obowiązki żołnierskie.

P. Dlaczego mundur jest obowiązujący dla żołnierza?

O. Mundur obowiązuje żołnierza dlatego, ażeby uwidocznili przynależność żołnierza do stanu żołnierskiego, wzbudzić w żołnierzu czujność w postępowaniu i spełnianiu obowiązków, umożliwić obywatelom oddanie posłuchu i szacunku, jakie się należą żołnierzowi obrońcy Ojczyzny.

P. Do czego zobowiązuje żołnierza noszenie munduru?

O. Noszenie munduru zobowiązuje żołnierza do takiego postępowania, ażeby swym postępowaniem nie splamił imienia żołnierza polskiego, gdyż mundur upadabnia żołnierza, nadaje im jeden wygląd — jedno wspólne imię.

Przykład 153. Jeżeli będąc obywatelem cywilem upiłeś się, zrobiłeś awanturę a nawet bójkę, ogół obywatelski nie zwrócił na ciebie uwagi, najwyżej policjant wtrącił się w tę sprawę, spisał protokół i t. d. Takim brzydkim postępowaniem ubliżysz jedynie sobie. Gdybyś to samo zrobił jako żołnierz w mundurze czy wszystkich wokół obywateli byłoby zwrócone na ciebie, wszyscy mówiliby: — patrzcie jak postępuje żołnierz polski, takim postępkem ubliżyłbyś nie tylko sobie, ale pohańbiłbyś

drogie imię żołnierza polskiego. Twojego postępkowi musiałby się wstydzić każdy dobry żołnierz polski.

P. Czy wolno żołnierzowi w czasie czynnej służby zdjąć mundur i chodzić w cywilnym ubraniu?

O. Żołnierzowi szeregowcowi w czasie czynnej służby zdjąć mundur i chodzić w cywilnym ubraniu nie wolno, byłby za to karany dyscyplinarnie. Pozwolono jedynie chodzić w cywilnym ubraniu oficerom poza służbą.

P. Jak żołnierz powinien się obchodzić ze swoim mundurem?

Żołnierz powinien utrzymać swój mundur w czystości i porządku i powinien go oszczędzać.

P. Dlaczego żołnierz powinien utrzymać mundur w czystości i porządku?

O. Żołnierz utrzymuje mundur w czystości dlatego, że — utrzymanie w czystości i porządku oszczędza mundur a następnie, ażeby w czystym i porządnym mundurze dobrze wyglądać, często po wyglądzie i zachowaniu się pojedynczego żołnierza sądzą ludzie o wartości pułku, a nawet całego wojska. Żołnierz musi ciągle czuwać i tak postępować, ażeby o żołnierzu i o wojsku dobrze mówiono.

P. Dlaczego żołnierz powinien oszczędzać mundur?

O. Żołnierz oszczędza mundur dlatego, że mundur jest własnością skarbową, kupioną za skarbowe pieniądze, złożone do skarbu przez wszystkich obywateli.

P. Co grozi żołnierzowi za złe utrzymywanie, zniszczenie lub zagubienie munduru?

O. Za nieporządne utrzymanie munduru, grożą żołnierzowi kary dyscyplinarne, za zniszczenie lub zagubienie munduru odpowiada żołnierz sądownie.

P. Czy wolno żołnierzowi mundur przerabiać?

O. Munduru przerabiać nie wolno, gdyż przez przeróbkę mundur się osłabia. Można mundur tylko dopasować za pozwoleniem dowódcy kompanji.

Uwaga. Szczegółowe wskazówki o utrzymaniu i noszeniu ubioru otrzyma szeregowiec od swego drużynowego. Z reperacją i czyszczeniem munduru zapozna się praktycznie w kompanji.

Zachowanie się żołnierza w poszczególnych wypadkach.

P R O Ś B Y:

P. W jaki sposób wnosi żołnierz prośbę?

O. Żołnierz wnosi prośbę drogą służbową osobiście, ustnie i tylko w swoim imieniu. Prośba powinna być uzasadniona.

P. Kiedy żołnierz szeregowy wnosi prośbę pisemnie?

O. Jedynie w tym wypadku, gdy przełożony rozkazał wnieść prośbę na piśmie.

P. Do kogo ma żołnierz prawo wnieść prośbę?

O. Żołnierz ma prawo wnieść prośbę nawet do najwyższych przełożonych lub władz wojskowych, ale z zachowaniem drogi służbowej.

U R L O P.

P. Czy każdemu żołnierzowi prawnie należy się urlop?

O. Prawnie należą się urlopy tylko żołnierzom zawodowym. Żołnierze niezawodowi otrzymują urlopy tylko jako nagrodę za dobrą służbę, lub dla poratowania zdrowia, albo w wyjątkowych okolicznościach dla załatwienia ważnych spraw rodzinnych.

P. Jaki urlop może otrzymać żołnierz?

O. Żołnierz może otrzymać: 1) urlop zdrowotny na przykład po chorobie dla poprawienia zdrowia, 2) urlop wypoczynkowy, 3) urlop okolicznościowy, na przykład na święta, albo w razie choroby, lub śmierci kogoś z rodziny i t. p.

P. W jaki sposób należy się starać o urlop?

O. O urlop prosi żołnierz osobiście swoich przełożonych, uprawnionych do dania urlopu, zachowując drogę służbową.

P. Co powinien uczynić żołnierz wyjeżdżając na urlop?

O. Przed odjazdem powinien zdać na przechowanie te rzeczy, których z sobą nie zabiera, następnie powinien swój odjazd zameldować swojemu przełożonemu.

P. Jak się żołnierz zachowuje na urlopie?

O. Przed odjazdem kolejną — stempluje rozkaz jazdy i kupuje bilet w kasie kolejowej, stając do kasy w kolejce. W czasie jazdy kolejną na żądanie konduktorów lub żandarma pokazuje swój rozkaz jazdy i bilet jazdy. Po przyjeździe na miejsce przeznaczenia melduje u miejscowych władz, w komendzie garnizonu, a gdzie jej niema to w policji, lub w urzędzie gminnym, swój przyjazd i odjazd.

W czasie pobytu zachowuje się wzorowo, ażeby nie sprawić ujmy wojsku.

Wraca do oddziału w terminie i punktualnie.

Po powrocie do oddziału melduje swój powrót swojemu przełożonemu.

P. Kto może żołnierzowi przedłużyć urlop?

O. Przedłużyć urlop może tylko ten przełożony, który urlopu udzielił.

P. Co grozi żołnierzowi za samowolne przetrzymanie urlopu?

O. Za krótkie przetrzymanie urlopu lub spóźnienie się z urlopu grożą kary dyscyplinarne. Za dłuższe przetrzymanie (ponad 5 dni) grozi kara sądowa.

C H O R O B A.

P. Jak się zachowuje żołnierz, gdy zachoruje?

O. Żołnierz, gdy się czuje chory, melduje

o chorobie swemu przełożonemu (zapisuje się do lekarza).

P. Co przełożony czyni w wypadku zachorowania żołnierza?

O. Chorego żołnierza odsyła przełożony do zbadania do lekarza.

P. Czy może żołnierz zamilczeć o swej chorobie?

O. Żołnierz obowiązany jest dbać o swoje zdrowie i jeżeli o chorobie nie zamelduje przełożonemu, będzie za to karany.

P. Gdzie się leczy chory żołnierz?

O. Chory żołnierz leczy się w szpitalu wojskowym.

P. Jak się żołnierz powinien zachować w szpitalu?

O. Żołnierz chory leżąc w szpitalu nie przestaje być żołnierzem i obowiązany jest wobec swych przełożonych zachować formy wojskowe, słuchać ich rozkazów i przestrzegać przepisy szpitalne.

Z D R O W I E.

P. Jak żołnierz powinien dbać o zdrowie?

O. Żołnierz obowiązany jest dbać o swoje zdrowie i powinien przestrzegać przepisy higieniczne i zdrowotne:

1) Myć codziennie rano twarz, szyję, pierś i ręce. Myć ręce przed każdym jedzeniem. Myć nogi przed położeniem się do snu.

2) Codziennie czyścić zęby i płókać usta.

3) Utrzymać w czystości naczynia do jedzenia.

4) Nie unikać kąpieli, a chodzić zawsze do kąpieli jak jest nakazana.

5) Zmieniać czystą bieliznę przynajmniej raz na tydzień.

6) Nosić krótkie włosy.

7) Nie pluć na podłogę, a do spluwaczek,

8) Nie upijać się i nie nadużywać trunków alkoholowych.

9) Nie uprawiać rozpusty, unikać stosunków płciowych z podejrzanymi kobietami.

10) Codziennie gimnastykować się, rozwijać i hartować swoje ciało.

P. Dlaczego żołnierz powinien cenić swoje zdrowie i dbać o nie?

O. Żołnierz dba o zdrowie dlatego, że zdrowie daje siłę do pracy i walki, oraz zadowolenie z życia. Zdrowie i siła żołnierza potrzebna jest nie tylko do jego osobistego szczęścia i użytku, a dla obrony i szczęścia Ojczyzny.

Stosunek do policji państwowej.

P. Kiedy żołnierz ma usłuchać policjanta?

O. Żołnierz ma usłuchać policjanta w sprawach przestrzegania przepisów policyjno-administracyjnych, lub gdy policjant wzywa żołnierza do pomocy przy schwytaniu przestępcy lub przy stawianiu oporu policjantowi przez osoby cywilne lub wojskowe.

Przykład 154. Każdego policjanta stanąć w kolejce przy kasie, trzeba go usłuchać. Każdego w czasie jakiegos uroczyściosci zejść z jezdni na ulicę — trzeba go usłuchać.

Zabrania w pewnych godzinach wieczorowych na ulicy śpiewać, trzeba go usłuchać.

Policjant zatrzymał jakiegoś podejrzanego osobnika a ten stawia mu opór i chce się wyrwać, żąda policjant pomocy od żołnierza — żołnierz musi go usłuchać.

P. Czy policjant ma prawo aresztować żołnierza?

O. Policjant ma prawo aresztować żołnierza, jeżeli go schwyta na gorącym uczynku przestępstwa karygodnego.

P. Czy policjant ma prawo zatrzymać żołnierza?

O. Policjant ma prawo zatrzymać żołnierza i żądać od żołnierza legitymacji, jeżeli żołnierz przekroczył przepisy policyjno-administracyjne lub jest podejrzanym o udział w dokonaniu czynu karygodnego.

Przykład 155. Jeżeliby policjant schwytał żołnierza na uczynku kradzieży lub zabójstwa — ma prawo aresztować.

Przykład 156. Stoi policjant i pilnuje, ażeby ludzie w kolejce stawali po bilety przy kasie. Przychodzi żołnierz i pcha się poza kolejkę. Policjant mówi żołnierzowi, żeby stanął w kolejce a żołnierz nie słucha. Wówczas policjant ma prawo zażądać legitymacji od żołnierza, a żołnierz obowiązany jest ją pokazać.

Przykład 157. W małym prowincjonalnym miasteczku

steczku, albo w gminie spotyka policjant nieznanego sobie żołnierza, który wydaje się policjantowi podejrzany. Policjant wówczas ma prawo zatrzymać żołnierza i zapytać o legitymację.

Zachowanie się żołnierza wobec ludności.

P. Jak się powinien zachować żołnierz wobec ludności?

O. Żołnierz powinien się zachować zawsze tak, ażeby nie przynieść ujmy mundurowi i zgodnie ze swem powołaniem obrońcy, a ponadto powinien się pokazać grzecznym i dobrze wychowanym żołnierzem.

Przykład 158. Greczny i dobrze wychowany żołnierz na ulicy ustąpi z drogi starszym lub kobietom, w tramwaju lub na kolei ustąpi miejsca kobiecie lub staremu wiekiem mężczyźnie — w kawiarniach lub restauracji, chcąc przysiąść się do częściowo zajętego stolika, zapyta siedzących, czy mu pozwolą usiąść.

Kobiecie lub staremu słabemu mężczyźnie pomoże wsiąść do wagonu, potrzyma lub podniesie pakunki, gdy w tłoku niechcący kogoś potrąci natychmiast przeprosi, — wobec ludzi nie będzie krzyczał lub używał grubiańskich słów.

Ograniczenie żołnierza w prawach obywatelskich.

P. Pod jakim względem jest żołnierz ograniczony w prawach obywatelskich?

O. Żołnierzowi w służbie czynnej nie wolno brać udziału w życiu politycznym, to znaczy nie wolno żołnierzowi należeć do żadnej partii politycznej, nie wolno uczęszczać na zebrania, wiece i manifestacje polityczne, ani brać udziału w wyborach.

Żołnierzowi nie wolno należeć do stowarzyszeń i organizacji społecznych bez zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych, lub dowódcy okręgu korpusu.

Żołnierzowi nie wolno redagować gazety politycznej, ani pisać do gazet artykułów treści politycznej lub wojskowej.

P. Dlaczego żołnierzowi nie wolno politykować lub należeć do partii?

O. Żołnierzowi nie wolno politykować i należeć do partii politycznej, gdyż żołnierz jest sługą całej Ojczyzny, więc nie może służyć partjom.

Zachowanie się żołnierza w rezerwie.

P. Jak żołnierz powinien się zachowywać będąc w rezerwie?

O. Żołnierz w rezerwie:

- 1) Stara się, ażeby adres jego pobytu był dobrze znany władzom cywilnym i wojskowym.
- 2) Staje w oznaczonym terminie na wszystkie przeglądy lub ćwiczenia

do jakich przez władze jest powołany.

- 3) Stara się utrzymać swoje ciało i ducha w gotowości do walki i stara się nie zapomnieć tego, czego się nauczył w czasie służby czynnej.
- 4) Bierze czynny udział w cywilno-wojskowych organizacjach przysposobienia wojskowego i uczy, oraz przygotowuje do walki tych obywateli, którzy nigdy w wojsku nie służyli i w ten sposób powiększa rezerwę wojska polskiego.
- 5) Na wypadek mobilizacji jaknajspieszniej staje w swoim pułku, pamiętając o tem, że sprawnie i w terminie przeprowadzona mobilizacja jest pierwszym powodzeniem i zadatkiem dalszych zwycięstw.
- 6) Stara się utrzymać łączność ze ze swoim pułkiem i byłymi swymi przełożonymi przez udział w uroczystościach pułkowych i przez korespondencję.

Żołnierz w rezerwie powinien być wzorem i przykładem dla innych obywateli w spełnianiu obowiązków państwowych.

Przykład 159. Piękny przykład poczucia obowiązku, poczucia karności i punktualności dał rezerwista Maksymiljan Jasicek ze wsi Wodzyńskie.

W 1923 roku pewnego dnia o godz. 3-ej w nocy

otrzymał rezerwista Maksymiljan Jasicek powołanie, ażeby natychmiast stawił się w pułku.

Nie czekając chwili zaraz wyruszył i tegoż dnia o godzinie siódmej zameldował się w swoim pułku, przebywając w 4 godziny 34 kilometry.

Za tę szybkość w stawianictwie otrzymał pochwałę i zegarek na pamiątkę, oraz był postawiony innym rezerwistom jako wzór do naśladowania.

Nagrody.

P. Jak może być wynagrodzony żołnierz?

O. Żołnierz za wierną służbę, gorliwe spełnianie obowiązków, za zasługi i waleczność może być wynagrodzony lub odznaczony: 1) pochwałą i uznaniem ze strony przełożonych, oraz wcześniejszem zwolnieniem z czynnej służby do rezerwy, 2) awansem podoficerskim, jeżeli posiada na dany stopień przewidziane prawem warunki, 3) krzyżem zasługi, 4) krzyżem walecznych, 5) orderem „virtuti militari”, 6) orderem „Polonia Restituta”, 7) może być również nagrodzony ziemią.

P. Jakie przywileje mają żołnierze odznaczeni krzyżami i orderami?

O. Żołnierz odznaczony krzyżem „virtuti militari”, otrzymuje 300 złotych rocznie pensji, ma pierwszeństwo przy rozdziale ziemi i przy obsadzeniu posad rządowych, pierwszeństwo do honorów wojskowych od równych stopniem, a jego dzieci mają pierwszeństwo do stypendjów w szkołach rządowych.

Odznaczony innemi orderami i krzyżami ma pierwszeństwo przy awansach, przy otrzymaniu posad rządowych, przy rozdziale ziemi.

P. Jakie warunki potrzebne są do awansu?

O. Na starszego szeregowca można awansować mając przynajmniej 4 miesiące służby. Na kaprała — można awansować dopiero po ukończeniu szkoły podoficerskiej. Na plutonowego po przesłużeniu przynajmniej 8 miesięcy w stopniu kaprała. Na sierżanta dopiero po przesłużeniu 12 miesięcy w stopniu plutonowego. Można awansować tylko o jeden stopień i trzeba posiadać odpowiednie kwalifikacje.

Na oficera można awansować mając wykształcenie średnie, to jest ukończone gimnazjum, oraz szkołę oficerską. Bez tego wykształcenia można awansować wyjątkowo w czasie wojny za waleczność.

Każdy szeregowiec ma otwartą drogę nawet do stopnia marszałka. Musi się jednak kształcić i służbę pełnić gorliwie i mieć kwalifikacje do osiągnięcia tego stopnia.

S P I S T R E Ś C I.

Wstęp	str. 1.

C Z Ę Ś Ć P I E R W S Z A.

Powołanie żołnierza	str. 3
Cnoty żołnierskie	„ 8
Honor żołnierski	„ 9
Miłość Ojczyzny	„ 15
Wierność	„ 24
Karność	„ 37
a), O przełożonych wojskowych	„ 40
b), Wykonywanie rozkazów	„ 49
c), Zażalenia	„ 55
d), Grzechy przeciw karności	„ 59
Gotowość bojowa	„ 61
Odwaga przy spełnianiu obowiązków	„ 64
Męstwo i Waleczność	„ 66
Samodzielność i przedsiębiorczość	„ 73
Prawdomówność	„ 77
Koleżeństwo	„ 79
Wytrwałość	„ 82
Moralność i religijność	„ 83

II.

CZĘŚĆ DRUGA.

Służba wartownicza	„ 85
Przełożeni warty	„ 86
Obowiązki wartownika	„ 86
Prawa wartownika na posterunku	„ 91
a). Prawo aresztowania	„ 91
b). Prawo użycia broni	„ 95
Przestępstwa w służbie wartowniczej	„ 103

CZĘŚĆ TRZECIA.

Broń żołnierza	„ 105
Ubiór żołnierza	„ 109
Prośby	„ 112
Urlop	„ 113
Choroba	„ 114
Zdrowie	„ 115
Stosunek do policji państwowej	„ 116
Zachowanie się żołnierza wobec ludności	„ 118
Ograniczenie żołnierza w prawach obywatelskich	„ 118
Zachowanie się żołnierza w rezerwie	„ 119
Nagrody	„ 121

60 435

Centralna Biblioteka Wojskowa

nr inw.: SZ - 86589

MG Cim. 60435 1926 r.